

«KASE клиринг орталығы» АҚ

Қаржылық есептілік

*2023 жыл іші
тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебімен бірге*

МАЗМҰНЫ

Басшылықтың 2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл іші қаржылық есептілігін дайындау және бекіту үшін жауапкершілігі туралы мәлімдемесі

ТӘУЕЛСІЗ АУДИТОРДЫҢ АУДИТОРЛЫҚ ЕСЕБІ

Жиынтық кіріс туралы есеп 1

Қаржылық жағдай туралы есеп..... 2

Капиталдағы өзгерістер туралы есеп..... 3

Ақша қаражатының қозғалысы туралы есеп 4

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

1. Қызмет сипаттамасы..... 5

2. Қаржылық есептілікті дайындау негіздері 6

3. Есеп саясатының негізгі ережелері 10

4. Маңызды есеп пайымдаулары мен бағалаулары..... 21

5. Комиссиялық кірістер және өзге де кірістер 24

6. Пайыздық кірістер 24

7. Кредиттік залалдар бойынша жұмсалған шығыстар 24

8. Өзге кірістер 24

9. Операциялық шығыстар 25

10. Салық салу 26

11. Бір акцияға түскен пайда..... 27

12. Қаржы ұйымдарындағы ақша қаражаты және оның баламалары мен қаражаттары 27

13. «Кері РЕПО» операциялары 28

14. Иниестициялық бағалы қағаздар 28

15. Берілген аванстар 28

16. Негізгі құралдар 29

17. Материалдық емес активтер 29

18. Өзге активтер..... 30

19. Клирингілік қатысушылардың қаражаты 30

20. Орталық контрагенттің қаржылық активтері мен міндеттемелері..... 30

21. Өзге міндеттемелер..... 31

22. Жарғылық капитал..... 31

23. Шарттық және шартты міндеттемелер 32

24. Тәуекелдерді басқару саясаты 33

25. Әділ құнды бағалау 39

26. Қаржы құралдарын өзара есепке алу... 40

27. Активтер мен міндеттемелерді өтеу мерзімін талдау 41

28. Байланысты тараптармен операциялар..... 42

29. Есепті күннен кейінгі оқиғалар 43

МАЗМҰНЫ

Басшылықтың 2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл іші қаржылық есептілігін дайындау және бекіту үшін жауапкершілігі туралы мәлімдемесі

ТӘУЕЛСІЗ АУДИТОРДЫҢ АУДИТОРЛЫҚ ЕСЕБІ

Жиынтық кіріс туралы есеп	1
Қаржылық жағдай туралы есеп.....	2
Капиталдағы өзгерістер туралы есеп.....	3
Ақша қаражатының қозғалысы туралы есеп	4

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

1. Қызмет сипаттамасы.....	5
2. Қаржылық есептілікті дайындау негіздері	6
3. Есеп саясатының негізгі ережелері	10
4. Маңызды есеп пайымдаулары мен бағалаулары.....	21
5. Комиссиялық кірістер және өзге де кірістер	24
6. Пайыздық кірістер	24
7. Кредиттік шығындар бойынша шығыстар	24
8. Өзге кірістер	24
9. Операциялық шығыстар.....	25
10. Салық салу	26
11. Бір акцияға түскен пайда.....	27
12. Қаржы ұйымдарындағы ақша қаражаты және оның баламалары мен қаражаттары	27
13. «Кері РЕПО» операциялары	28
14. Иниестициялық бағалы қағаздар	28
15. Берілген аванстар	28
16. Негізгі құралдар	29
17. Материалдық емес активтер	29
18. Өзге активтер.....	30
19. Клирингілік қатысушылардың қаражаты	30
20. Орталық контрагенттің қаржылық активтері мен міндеттемелері.....	30
21. Өзге міндеттемелер.....	31
22. Жарғылық капитал.....	31
23. Шарттық және шартты міндеттемелер	32
24. Тәуекелдерді басқару саясаты	33
25. Әділ құнды бағалау	39
26. Қаржы құралдарын өзара есепке алу... ..	40
27. Активтер мен міндеттемелерді өтеу мерзімін талдау	41
28. Байланысты тараптармен операциялар.....	42
29. Есепті күннен кейінгі оқиғалар	43

Басшылықтың 2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылға арналған қаржылық есептілігін дайындау және бекіту үшін жауапкершілігі туралы мәлімдемесі

Ұсынылған аудиторлық қорытындыда қамтылған аудиторлар міндеттемелерінің сипаттамасымен бірге қарастырылуға тиісті төмендегі мәлімдеме «KASE клиринг орталығы» АҚ (бұдан әрі – Қоғам) қаржылық есептілігіне қатысты басшылықтың¹ және аудиторлардың жауапкершілігін бөлу мақсатында жасалған.

«KASE клиринг орталығы» АҚ (бұдан әрі – Қоғам) басшылығы Қоғамның 2023 жылғы 31 желтоқсандағы күн соңындағы жағдай бойынша қаржылық жағдайын, оның қызметінің қаржылық нәтижелерін, 2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылғы ақша қозғалысы мен меншікті капиталының өзгеруін шынайы етіп көрсететін қаржылық есептіліктің Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына (бұдан әрі – ХҚЕС) сәйкес дайындалуы үшін жауапкершілік көтереді.

Қаржылық есептілікті дайындау кезінде басшылық мыналарға жауапты болады:

- есеп саясаты қағидаттарының дұрыс таңдалуын және қолданылуын қамтамасыз ету;
- ақпаратты, соның ішінде есеп саясаты туралы деректерді, осындай ақпараттың орындылығын, шынайылығын, салыстырмалылығын және түсініктілігін қамтамасыз ететін түрде ұсыну;
- Қоғамның қаржылық жағдайына немесе қаржылық нәтижелеріне сол немесе басқа мәмілелердің, сондай-ақ басқа да оқиғалардың немесе жағдайлардың тигізген ықпалын ақпарат пайдаланушыларына түсінуге ХҚЕС талаптарын орындау жеткіліксіз болған жағдайларда қосымша ақпаратты аш
- Қоғамның жақын болашақта қызметін жалғастыру қабілеттілігін бағалау.

Қоғам басшылығы сондай-ақ мыналарға жауапты болады:

- Қоғамда сенімді ішкі бақылау жүйесін әзірлеу, енгізу мен қамтамасыз ету;
- Қоғамның мәмілелерін ашуға және түсіндіруге мүмкіндік беретін түрде есепті жүргізу, сондай-ақ кез келген күні Қоғамның қаржылық жағдайы туралы жеткілікті дәл ақпаратты ұсыну және қаржылық есептіліктің ХҚЕС талаптарына сәйкестігін қамтамасыз ету;
- бухгалтерлік есепті Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес жүргізу;
- Қоғам активтерінің сақталуын қамтамасыз ету бойынша барлық ақылға қонымды ықтимал шараларын қолдану;
- қаржылық және басқа да теріс пайдалануларды анықтау және болдырмау.

Қоғам басшылығы 2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылға арналған қаржылық есептілікті шығаруға 2024 жылдың 25 сәуірінде бекітті.

Басшылық атынан

Н.Ю. Хорошев
Басқарма Төрағасы

25 сәуір 2024 жыл

Алматы, Қазақстан

С.У. Акъубекова
Бас бухгалтері

¹ Қазақстан Республикасының «Бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік туралы» Заңының 6-бабы 4-тармағының 2-абзацын ескере отырып, мұнда басшылық деп «KASE клиринг орталығы» АҚ Басқармасы түсініледі.

Тел.: +7 727 331 31 34
Факс: +7 727 331 31 35
info@bdoqz.com
www.bdoqz.com

ТОО "BDO Qazaqstan"
ул. Габдуллина, 6
Алматы, Казахстан
A15H4E3

Tel: +7 727 331 31 34
Fax: +7 727 331 31 35
info@bdoqz.com
www.bdoqz.com

BDO Qazaqstan LLP
6 Gabdullin Street
Almaty, Kazakhstan
A15H4E3

ТӘУЕЛСІЗ АУДИТОРЛАРДЫҢ ЕСЕБІ

«KASE клиринг орталығы» АҚ акционерлері мен Директорлар кеңесіне

Аудит нәтижесі бойынша қорытынды

Пікір

Біз қоса беріліп отырған 2023 жылғы 31 желтоқсанның соңындағы жағдай бойынша қаржылық есептіліктен, жиынтық кіріс туралы есептен, капиталындағы өзгерістер туралы есептен, көрсетілген күні аяқталған жылдағы ақша құралдарының қозғалысы туралы есептен, сондай-ақ, есеп саясатының негізгі ережелеріне қысқаша сипаттамадан және өзге де түсіндірмелі ескертулерден тұратын «KASE клиринг орталығы» АҚ (бұдан әрі - Компания) қаржылық есептілік аудитін жүргіздік.

Біздің пікірімізше, қоса беріліп отырған қаржылық есептілік барлық елеулі қатынастарда 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның қаржылық жағдайын, сондай-ақ көрсетілген күнге аяқталған жыл ішіндегі ақша қаражатының қозғалысы мен қаржылық нәтижелерін Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына сәйкес дұрыс ұсынады.

Пікір білдіру үшін негіздеме

Біз қаржылық есептіліктің халықаралық стандарттарына сәйкес аудит жүргіздік. Біздің осы стандарттарға сәйкес міндеттеріміз қорытындымыздың бұдан әрі қарайғы «Аудитордың қаржылық есептілік аудитін жүргізуге жауапкершілігі» тарауында сипатталған. Біз бухгалтерлерге арналған халықаралық стандарт жөніндегі кеңестің Кәсіби бухгалтерлер этикасы кодексіне (БХСК кодексі) және Қазақстандағы қаржылық есептілік аудитін жүргізуге қолданылатын этика талаптарына сәйкес, Компанияға тәуелді емеспіз және аталған талаптарға және Кәсіби бухгалтерлер этикасы кодексіне сәйкес, біз өзіміздің өзге де этикалық міндеттерімізді орындадық. Біз өзіміз алған аудиторлық дәлелдемелер біздің пікір білдіруіміз үшін негіздеме болуға жеткілікті және тиісті болып табылады деп ойлаймыз.

Басқа ақпарат

Басшылық басқа да ақпарат үшін жауапты. Басқа да ақпаратқа жылдық есепте бар ақпарат кіреді, бірақ қаржылық есептілігі мен оған біздің аудиторлық есебіміз кірмейді. Жылдық есеп бізге, болжаммен, осы аудиторлық есеп берілген күннен кейін ұсынылады. Біздің қаржылық есептілік туралы пікіріміз басқа ақпаратқа тарамайды және біз осы ақпаратқа қатысты қандай да бір нысандағы сенімділікті қамтамасыз ететін қорытынды ұсынбаймыз.

Біздің қаржылық есептілікке аудит жүргізуімізбен байланысты біздің міндетіміз басқа ақпаратпен танысу және осымен қатар басқа ақпарат пен қаржылық есептілік немесе аудит барысында біз алған біліміміздің арасында маңызды сәйкессіздік бар ма және басқа да ақпаратта өзге де мүмкін айтарлықтай бұрмалаушылықтар бар ма деген сұрақты қарастыру болып табылады.

Егер жылдық есеппен танысқан кезде біз ондағы басқа ақпараттың айтарлықтай бұрмаланғаны туралы қорытындыға келсек, біз бұл туралы корпоративтік басқаруға жауап беретін тұлғаларды хабардар етуге міндеттіміз.

Өзге ақпарат

Компанияның 2022 жылға арналған қаржылық есептілігі алдыңғы аудитормен тексерілді. Өзгертілмеген пікір білдірілді. Аудиторлық есеп беру күні – 2023 жылдың 30 наурызы.

Басшылықтың, корпоративтік басқаруға, қаржылық есептілікке жауап беретін тұлғалардың жауаптылығы

Компания басшылығы ХҚЕС-ке сәйкес, қаржылық есептілікті дайындау және дұрыс ұсынуға, сондай-ақ, Компания жетекшілігі жосықсыз іс-әрекеттер немесе қателер салдарынан маңызды бұрмалаулар болмайтын қаржылық есептілікті дайындау үшін қажетті деп санайтын ішкі бақылау жүйесіне жауаптылықта болады.

Қаржылық есептілікті дайындау кезінде жетекшілік Компанияның өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетін бағалауға, тиісті жағдайларда қызметтің үздіксіздігіне қатысты мәліметтерді ашып көрсетуге және басшылық Компанияны таратуға, оның қызметін тоқтатуға ниетті болған немесе оның тарату немесе қызметті тоқтатудан басқа қандай да бір өзге дұрыс баламасы болмаған жағдайларды қоспағанда, қызметінің үздіксіздігі туралы жорамал негізінде есептілікті құрастыруға жауаптылықта болады.

Корпоративті басқаруға жауап беретін тұлғалар Компанияның қаржылық есептілігін даярлауды қадағалауға жауаптылықта болады.

Қаржылық есептілік аудитін жүргізуге аудитордың жауаптылығы

Біздің мақсатымыз жосықсыз іс-әрекеттер мен қателер салдарынан қаржылық есептіліктің мазмұнында және біздің пікіріміз қамтылатын тексеру қорытындысын шығаруда маңызды бұрмалаулар жоқ екеніне орынды сенімділікке қол жеткізу. Орынды сенімділік дегеніміз сенімділіктің жоғары деңгейін білдіреді, бірақ, Халықаралық тексеру стандарттарына сәйкес жүргізілген аудит маңызды бұрмалаулар болған жағдайда, әрқашан оларды анықтаудың кепілі болып табылмайды. Бұрмалаулар жосықсыз іс-әрекеттер мен қателер салдарынан болуы мүмкін және олар жеке-жеке немесе жиынтық түрінде осы қаржылық есептілік негізінде қабылданатын қолданушылардың экономикалық шешімдеріне әсер етуі мүмкін екенін негізді түрде болжауға болса, маңызды болып саналады.

Халықаралық тексеру стандарттарына сәйкес жүргізілген аудит шеңберінде біз тұтас аудит бойында кәсіби пайымды қолданамыз және кәсіби скептицизмді сақтаймыз. Сонымен қатар, біз келесіні орындаймыз:

- жосықсыз іс-әрекеттер мен қателер салдарынан қаржылық есептіліктің маңызды бұрмалану тәуекелін анықтаймыз және бағалаймыз; осы тәуекелдерге қарсы аудиторлық рәсімдерді әзірлейміз және жүргіземіз; біздің пікірімізді білдіруге негіздеме болып қызмет ету үшін жеткілікті және тиісті болып табылатын аудиторлық дәлелдемелерді аламыз.

Жосықсыз іс-әрекеттер нәтижесіндегі маңызды бұрмалауларды анықтамау тәуекелі қатенің нәтижесіндегі маңызды бұрмалауларды анықтамау тәуекелінен жоғары, өйткені, жосықсыз іс-әрекеттер келісім, жалғандық, қасақана қалдырып кету, ақпаратты бұрмалап ұсыну немесе ішкі бақылау жүйесін айналып өтетін іс-әрекеттерді қамтуы мүмкін;

- жағдайларға сәйкес келетін аудиторлық рәсімдерді әзірлеу мақсатында, бірақ, Компанияның ішкі бақылау жүйесінің тиімділігі туралы пікір білдіру мақсатында емес, тексеру үшін мәні бар ішкі бақылау жүйесі ұғымын аламыз;
- қолданылатын есеп саясатының тиісті сипатын және бухгалтерлік бағалаудың негізділігін және жетекшілік дайындаған ақпараттың тиісті ашып көрсетілуін бағалаймыз;
- қызметтің үздіксіздігі туралы жорамалды жетекшіліктің қолдануының заңдылығы туралы қорытынды жасаймыз, ал алынған аудиторлық дәлелдемелер негізінде Компанияның өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетіне маңызды күмәндану пайда болуы мүмкін оқиғалар мен жағдайларға байланысты маңызды белгісіздік бар ма, сол туралы қорытынды жасаймыз. Егер біз маңызды белгісіздіктің бар екендігі туралы қорытындығы келетін болсақ, біз өзіміздің аудиторлық қорытындымызда қаржылық есептіліктегі ақпаратты тиісті ашып көрсетуге назар аударуымыз керек немесе егер мұндай ақпаратты ашып көрсету тиісті емес болып табылса, пікірімізді өзгертуіміз тиіс. Біздің қорытындымыз аудиторлық қорытынды жасалған күнге дейін алынған аудиторлық дәлелдемелерге негізделген. Алайда, алдағы оқиғалар мен жағдайлар Компанияның өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетін жоғалтуына әкеп соғуы мүмкін;

- ақпаратты ашып көрсетуді қоса алғанда, тұтас қаржылық есептілікті, оның құрылымы мен мазмұнын ұсынуға, сондай-ақ, қаржылық есептілік өзінің негізінде жатқан операциялар мен оқиғаларды олардың дұрыс ұсынылуын қаматамасыз етерліктей ұсынады ма, соған бағалау жүргіземіз.

Біз корпоративтік басқаруға жауап беретін тұлғалармен, олардың назарына өзге ақпараттардан басқа, аудиттің жоспарланған көлемі мен мерзімдері туралы, сондай-ақ, аудиттің нәтижесі бойынша маңызды ескертулер туралы, соның ішінде, аудит процесінде өзіміз анықтайтын ішкі бақылау жүйесінің маңызды кемшіліктері туралы ақпаратты жеткізе отырып, өзара ақпараттық іс-әрекетті жүзеге асырамыз.

Р. К. Таитова
Қазақстан Республикасының білікті
аудиторы

Қазақстан Республикасының аудиторларына
үміткерлерді аттестаттау жөніндегі
аудиторлар палатасы
Біліктілік комиссиясының
2000 жылғы 18 ақпанда берген
№ ҚМ–0000497 аудитордың біліктілік куәлігі

«BDO Qazaqstan» ЖШС

Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігі
Қаржылық бақылау комитетінің 2021 жылғы 19
наурызда берген № 21012748 мемлекеттік
лицензиясы

Р. Рахимбаев
«BDO Qazaqstan» ЖШС директоры

25 сәуір 2024 жыл

ЖИЫНТЫҚ ТАБЫС ТУРАЛЫ ЕСЕП

2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл іші

(мың қазақстандық теңгемен)

	Ескерт.	2023 жыл	2022 жыл
			Қайта есептелді (2-ескертпе)
Комиссиялық кірістер	5	792 459	34 159
Пайыздық кірістер	6	607 223	14 652
Кредиттік залал бойынша шығыстар	7	(132 152)	(912)
Шетел валютасымен жасалған операциялар бойынша таза пайда/(залал)		-	(201)
Дивидендтерден түскен кіріс			
Өзге кірістер	8	278	16 049
Операциялық кірістер		1 267 808	63 747
Операциялық шығыстар	9	(315 548)	(31 809)
Корпоративтік табыс салығы бойынша шығыстарға дейінгі пайда		952 260	31 938
Корпоративтік табыс салығы бойынша шығыстар	10	(183 111)	(6 473)
Бір жылғы пайда		769 149	25 465
Салықтарды шегергендегі бір жыл ішіндегі өзге жиынтық кіріс		-	-
Бір жылғы жиынтық кіріс жиыны		769 149	25 465
Бір акцияға есептегендегі пайда			
Базалық және бөлінген (теңгемен)	11	2 067 605	463 000

«KASE клиринг орталығы» АҚ Басқармасының атынан қол қойылды және шығаруға бекітілді:

Н.Ю. Хорошевская
Басқарма төрағасы

25 сәуір 2024 жыл

Алматы, Қазақстан

С.У. Акыббекова
Бас бухгалтері

ҚАРЖЫЛЫҚ ЖАҒДАЙ ТУРАЛЫ ЕСЕП

2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл іші

(мың қазақстандық теңгемен)

		2023 жылғы 31 Ескер. желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
Активтер			Пересчитано (примечание 2)
Ақша қаражаты және оның баламалары	12	51 563 259	26 695
Қаржы ұйымдарындағы қаражат	12	-	161 927
«кері РЕПО» операциялары	13	11 588 365	-
Орталық контрагенттің қаржылық активтері	20	2 877 258 922	-
Инвестициялық бағалы қағаздар	14	2 512 610	-
Берілген аванстар	15	1 834	4
Негізгі құралдар	16	154	141
Материалдық емес активтер	17	288	55
Пайдаға салынатын ағымдағы салық бойынша талаптар		1 567	-
Кейінге қалдырылған салық активтері	10	1 299	968
Өзге активтер	18	279 710	162
Активтер жиыны		2 943 208 008	189 952
Міндеттемелер			
Клирингілік қатысушылардың қаражаты	19	63 242 545	-
Орталық контрагенттің қаржылық міндеттемелері	20	2 877 258 922	-
Пайдаға салынатын ағымдағы салық бойынша міндеттемелер		183 442	-
Алынған аванстар		406	2 298
Өзге міндеттемелер	21	20 712	2 874
Міндеттемелер жиыны		2 940 706 027	5 172
Капитал			
Жарғылық капитал	22	1 726 924	178 872
Бөлінбеген пайда		775 057	5 908
Капитал жиыны		2 501 981	184 780
Міндеттемелер мен капитал жиыны		2 943 208 008	189 952

«KASE клиринг орталығы» АҚ Басқармасының атынан қол қойылды және шығаруға бекітілді:

Н.Ю. Хорошевская

Басқарма төрағасы

25 сәуір 2024 жыл

Алматы, Қазақстан

С.У. Акыбекова

Бас бухгалтері

КАПИТАЛДАҒЫ ӨЗГЕРІСТЕР ТУРАЛЫ ЕСЕП

2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл іші

(мың қазақстандық теңгемен)

Ескер.	Жарғылық капитал	Бөлінбеген пайда	Капитал жиыны
2022 жылғы 1 қаңтар	1 945	14 488	16 433
Бір жылдағы пайда	—	25 465	25 465
Бір жылдағы жиынтық кірістің жиыны	—	25 465	25 465
Акция шығарудан түсетін түсімдер	151 205	—	151 205
Өзге жарналар	25 722	(25 722)	—
Төленген дивидендтер	—	(8 323)	(8 323)
2022 жылғы 31 желтоқсан	178 872	5 908	184 780
Бір жылдағы пайда	—	769 149	769 149
Бір жылдағы жиынтық кірістің жиыны	—	769 149	769 149
Жай акциялар түріндегі жарғылық капиталды ұлғайтудан түсетін түсімдер	1 548 052	—	1 548 052
2023 жылғы 31 желтоқсан	1 726 924	775 057	2 501 981

«KASE клиринг орталығы» АҚ Басқармасының атынан қол қойылды және шығаруға бекітілді:

Н.Ю. Хорошевская
Басқарма төрағасы

25 сәуір 2024 жыл

Алматы, Қазақстан

С.У. Ақымбекова
Бас бухгалтері

АҚША ҚАРАЖАТЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ ТУРАЛЫ ЕСЕП

2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл іші

(мың қазақстандық теңгемен)

	Ескер.	2023 жыл	2022 жыл Қайта есептелді (2- ескертпе)
Операциялық қызметтен түскен ақша ағындары			
Корпоративтік табыс салығы бойынша шығыстарға дейінгі пайда		952 260	31 938
Корпоративтік табыс салығы бойынша шығыстарға дейінгі пайданы таза ақша ағындарымен салыстырып тексеру үшін түзетулер:			
Кредиттік залалдар бойынша шығыстар	7	132 152	912
Кейінге қалдырылған салық бойынша шығыс			
Таза бағамдық айырмашылық		-	201
Есептелген пайыздық кірістер	6	(607 223)	(14 652)
Негізгі құралдарды және материалдық емес активтерді амортизациялау	17,18	104	2 207
Операциялық активтер мен міндеттемелердегі өзгерістер			
Операциялық активтердің таза азаюы/(ұлғаюы)			
«кері РЕПО» операциялары	14	(11 578 769)	-
Несие ұйымдарындағы қаражат	12	161 928	-
Берілген аванстар	16	(1 830)	(130)
Өзге активтер	19	(281 115)	(5 535)
Операциялық міндеттемелердің таза ұлғаюы /(азаюы)			
Клирингілік қатысушылардың қаражаты	20	63 242 545	-
Алынған аванстар		(1 892)	(14 798)
Өзге міндеттемелер	22	201 280	(2 916)
Алынған пайыздар		-	9 387
Төленген корпоративтік табыс салығы		(675)	(5 160)
Операциялық қызмет бойынша ақша қаражатының таза түсімі / (жұмсалуды)		52 218 765	1 454
Инвестициялық қызметтен түскен ақша ағындары			
Негізгі құралдарды сатып алу	17	(90)	-
Материалдық емес активтерді сатып алу	18	(259)	-
Материалдық емес активтердің құрамына капиталдандырылатын шығындар	18	-	13 781
Негізгі қорларды сатудан түсетін түсімдер		-	1 175
Инвестициялық бағалы қағаздарды өтеуден түскен түсімді шегергенде инвестициялық бағалы қағаздарды сатып алу	15	(2 105 685)	(159 000)
Инвестициялық қызмет бойынша ақша қаражатының таза жұмсалуды		(2 106 034)	(144 044)
Қаржылық қызметтен түсетін ақша ағындары			
Жарғылық капиталды ұлғайтудан түсетін түсімдер	23	1 548 052	151 205
Төленген дивидендтер		-	(8 323)
Қаржы қызметі бойынша ақша қаражатының таза түсімі		1 548 052	142 882
Валюта бағамының өзгеруінің ақша қаражаты мен оның баламаларына әсері		5 127	(200)
Күтілетін кредиттік шығындарының ақша қаражаты мен оның баламаларына әсері	10	(129 346)	-
Ақша қаражатын және оның баламаларының таза өзгеруі		51 536 564	92
Жыл басындағы ақша қаражаты және оның баламалары		26 695	26 603
Жыл соңындағы ақша қаражаты және оның баламалары	10	51 563 259	26 695

«KASE клиринг орталығы» АҚ басқармасының атынан қол қойылды және шығаруға бекітілді:

Н.Ю. Хорошевский
Басқарма төрағасы

25 сәуір 2024 жыл

Алматы, Қазақстан

С.У. Ақыбекова
Бас бухгалтері

5-43 бет аралығындағы ескертпелер осы қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

1. Қызмет сипаттамасы

2022 жылғы 21 маусымда «eTrade.kz» ЖШС-ін акционерлік қоғамға ұйымдастыру (қайта құру) жолымен құрылған «KASE Клиринг орталығы» АҚ (бұдан әрі – Қоғам) тіркелді. 2022 жылғы 19 қазанда Қоғамның акцияларын шығару аңдатпасы мемлекеттік тіркеуден өтті. 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «Қазақстан қор биржасы» АҚ (бұдан әрі – Биржа) Қоғамның 1 акциясының номиналды құны 3 252 210 теңге болатын 55 жай акциясын төледі. 2023 жылы Биржа Компанияның 1 акциясының номиналды құны 3 252 210 теңгені құрайтын 476 жай акциясын төледі. 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компания «KASE клиринг орталығы» АҚ-ның 531 акциясын (жай акцияларының 100%) иеленеді.

«KASE клиринг орталығы» АҚ 2022–2024 жылдарға арналған Биржалық даму стратегиясына сәйкес орталық контрагент институтын негізгі инфрақұрылымдық элемент ретінде дамыту мақсатында құрылды. Биржа мен Қоғам арасындағы ынтымақтастық туралы келісімге сәйкес 2023 жылдың қыркүйегінен бастап «KASE Клиринг орталығы» АҚ клиринг, есеп айырысуларды жүзеге асырады және жеке биржа нарықтарында қаржы құралдарымен операциялар бойынша орталық контрагент ретінде функцияларды жүзеге асырады (бүгінгі күні аталған функцияларды Қоғам қор нарығында жүзеге асырады).

Қоғамның бағалы қағаздар нарығындағы қызметі төмендегі лицензиялар негізінде жүзеге асырылады:

- Бағалы қағаздар нарығындағы қызметті жүзеге асыруға берілген № 3.1.8.2 лицензия қаржы құралдарымен клиринг қызметін жүзеге асыру құқығын береді. Қазақстан Республикасы Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігі 2023 жылдың 21 шілдесінде шығарды.
- № 4.3.22 лицензия банк операцияларын (ұлттық және шетел валютасында) жүргізу құқығын береді. Қазақстан Республикасы Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігі 2023 жылдың 28 тамызында шығарды.

Қоғамның заңды мекенжайы: Қазақстан Республикасы, А15G7M6, Алматы қ., Байзақов к-сі, 280, «Almaty Towers» көпфункционалды кешенінің солтүстік мұнарасы, 502 кабинет.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

2. Қаржылық есептілікті дайындау негіздері

Жалпы бөлім

Осы қаржылық есептілік халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына (бұдан әрі — «ХҚЕС») сәйкес әзірленді.

Осы қаржылық есептілік «Есеп саясатының негізгі ережелері» бөлімінде аталып өткен қағидатты қоспағанда, нақты шығындар бойынша есепке алу қағидатына сәйкес әзірленді. Мысалы, өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржы активтері және негізгі құралдар (топтар: ғимарат, жер, көлік құралдары) әділ құны бойынша бағаланды.. Осы қаржылық есептілік бір акция есебінен алынған деректерді қоспағанда немесе егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен (бұдан әрі — «теңге») көрсетілген. Осы қаржылық есептілік Қоғам жұмыс істеп тұрған ұйым болып табылады және өз қызметін алдағы болашақта үздіксіз жалғастырады деген жорамалға сүйене отырып дайындалған.

Сыртқы экономикалық факторлардың әсері

Қоғам басшылығы жоғарыда сипатталған оқиғалар мен сыртқы факторлар Қоғамның үздіксіз жұмыс істеуіне елеулі ықпалын тигізбейді деп санайды. Қоғам басшылығы халықаралық аренадағы экономикалық және саяси жағдайдағы ағымдағы өзгерістерді де, сондай-ақ кез келген санкциялық тәуекелдерді де бақылайды және таяу болашақта Қоғам бизнесінің тұрақтылығы мен дамуын қолдау үшін қажетті шараларды қабылдайды.

Бағалаулардың белгісіздігі

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ақпарат қолжетімді болғанына қарай, Қоғам ККЗ бағалауды, қаржылық құралдардың әділ құнын бағалауды жүргізген кезде күтілетін болашақ ақша ағындарының қайта қаралған бағалауларын көрсетті.

Есеп саясатындағы өзгеріс

ХҚЕС (IAS) 8-ге «Есеп саясаты, бухгалтерлік есеп бағалауларындағы өзгерістер және қателер» сәйкес Компания 2023 жылы ақша қаражаттарының қозғалысы туралы есеп беруді тікелейден жанамаға дейін дайындау үшін қолданылатын әдіске қатысты есеп саясатына өзгерістер енгізу туралы шешім қабылдады. Қоғам басшылығының пікірінше, әдістеменің өзгеруі қаржылық есептіліктің Компанияның ақша қаражатының қозғалысы туралы сенімді және маңыздырақ ақпаратпен қамтамасыз етілуіне әкеледі. Осы шешімнің нәтижесінде Ақша қаражатының қозғалысы туралы есеп көрсеткіштері ХҚЕС (IAS) 8 «Есеп саясаты, бухгалтерлік есеп бағалауларындағы өзгерістер және қателер» талаптарына сәйкес 2022 жылға арналған жанама әдісті пайдалана отырып ұсынылды. Жоғарыда айтылғандарға байланысты:

2022 жыл

Алдыңғы кезеңдегі қаржылық есептілікте тікелей әдіспен ұсынылған операциялық қызметтен түскен таза ақша ағыны	1 454
Алдыңғы кезеңдегі осы қаржылық есептілікте жанама әдіспен ұсынылған операциялық қызметтен түскен таза ақша ағыны	1 454

Қаржылық есептіліктің баптары бойынша қаржылық ақпаратты жинақтау тәртібін өзгерту

2023 жылы Қоғам Биржадан қор нарығы үшін Орталық контрагенттің функцияларын алды. Осыған байланысты Қоғам 2022 жылы орын алған мәмілелерден, басқа оқиғалардан және шарттардан табиғаты бойынша ерекшеленетін мәмілелер, басқа оқиғалар мен жағдайларды бастан кешірді. Қаржылық есеп берудегі деректер Биржаның қаржылық есептілігіндегі деректерді ұсыну тәртібіне ұқсас баптарда ұсынылуы үшін, сондай-ақ салыстырмалы кезеңдердегі қаржылық ақпараттың салыстырмалылығы қағидасына сәйкес келеді. 2022 жылға арналған қаржылық есептіліктің тармақтары бойынша қаржылық ақпаратты жинақтау тәртібін өзгерту туралы шешім қабылдады. Салыстыру үшін, 2022 жылғы қаржылық есептілікте ұсынылған жылдық кірістер туралы толық деректер туралы есеп төменде көрсетілген:

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

2. Қаржылық есептілікті дайындау негіздері (жалғасы)

	2022 жыл
Түсім	34 159
Сату құны	(4 889)
Жалпы пайда	29 270
Жалпы және әкімшілік шығындар	(13 892)
Бағамдық айырма, нетто	(202)
Басқа шығындар	(12 846)
Басқа кірістер	14 956
Операциялық қызметтің нәтижелері	17 286
Пайыздық кірістер	14 652
Корпоративтік табыс салығы бойынша шығыстарға дейінгі пайда	31 938
Корпоративтік табыс салығы бойынша шығыстар	(6 473)
Бір жылдағы пайда	25 465
Бір жылдағы жиынтық табыстың жиыны	25 465

Жаңа ХҚЕС қолдану, ХҚЕС түсіндірмелері және ХҚЕС түзетулері

Осы қаржылық есептілікті дайындау кезінде қабылданған есепке алу қағидаттары 2023 жылғы 1 қаңтардан бастап күшіне енген жаңа ХҚЕС және ХҚЕС интерпретацияларында белгіленген қағидаттарды қоспағанда, Қоғамның 2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл іші қаржылық есептілігін дайындау кезінде қолданылған қағидаттарға сәйкес келеді. Қоғам шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген ХҚЕС-ке қандай да бір басқа ХҚЕС-ті, түзетулер мен түсіндірулерді мерзімінен бұрын қолданған жоқ.

Қоғам 2023 жылы ХҚЕС-ке төменде санамаланған түзетулерді алғаш рет қолданды, бұл ретте оның қаржылық есептілігіне ықпалын тигізбеді.

ХҚЕС 17 (IFRS) түзетулері - «Сақтандыру шарттары»

2021 жылғы желтоқсанда жарияланған және 2023 жылғы 1 қаңтардан немесе одан кейінгі есепті кезеңдерге қолданылатын 17 «Сақтандыру шарттары» ХҚЕС (IFRS) түзетулері.

Бұл стандарт қазіргі уақытта сақтандыру шарттарын есепке алудың кең ауқымды тәжірибесіне мүмкіндік беретін 4 «Сақтандыру шарттары» ХҚЕС-ке (IFRS) ауыстырады. ХҚЕС (IFRS) 17 «Сақтандыру шарттары» сақтандыру компаниялары мен сақтандыру бизнесі бар топтардың, сақтандыру шарттары мен инвестициялық шарттардың дискрециялық қатысу шарттарымен есепке алу тәсілін түбегейлі өзгертеді.

17 ХҚЕС талаптары белгілі бір сақтандыру ұйымына тән жеке тәуекелді ескере отырып, төлем қабілеттілігін бағалауға тұжырымдамалық жаңа тәсілді ұсынатын Solvency II еуропалық стандартының элементтерін қамтиды.

2023 жылы 17 ХҚЕС бойынша есептер 4 ХҚЕС-пен қатар ұсынылатын болады.

Сақтандыру ұйымдарының пруденциалдық нормативтеріне сақтандыру міндеттемелерінің негізсіз өзгерістерінің айла-шарғы жасауын және ықпалын болдырмау мақсатында реттеуші есептілік өзгеріссіз қалады.

Бұл түзету Қоғамның қаржылық есептілігіне ықпалын тигізбеді.

ХҚЕС (IAS) 8 түзетулері – «Бухгалтерлік бағалауды анықтау» (есеп саясаты мен бухгалтерлік бағалаудың өзгеруі туралы иллюстрациялар)»

IASB ХҚЕС (IAS) 8-ге түзетулер енгізіп, бухгалтерлік бағалауды «қаржылық есептіліктегі ақшалай сомалар, олардың бағасы белгісіздікпен байланысты» деп анықтайды (monetary amounts in financial statements that are subject to measurement uncertainty).

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

2. Қаржылық есептілікті дайындау негіздері (жалғасы)

Жаңа ХҚЕС қолдану, ХҚЕС түсіндірмелері және ХҚЕС түзетулері (жалғасы)

Есеп саясаты қаржылық есептіліктегі баптарды бағалаудың белгісіздігімен байланысты тәсілмен бағалауды талап етуі мүмкін. Яғни, есеп саясаты мұндай баптарды тікелей байқауға болмайтын, бірақ бағалануы керек ақшалай сомада бағалауды талап етуі мүмкін.

Бұл жағдайда компания есеп саясатында қойылған мақсатқа жету үшін бухгалтерлік бағалауды жасайды. Бухгалтерлік бағалауды орындау қол жетімді соңғы сенімді ақпаратқа негізделген пайымдауларды немесе болжамдарды пайдалануды қамтиды.

ХҚЕС (IAS) 12 түзетулері – «Табыс салығы» - бір операция нәтижесінде туындайтын активтер мен міндеттемелерге байланысты кейінге қалдырылған салық салу»

2021 жылдың мамырында жарияланған және 2023 жылдың 1 қаңтарынан немесе одан кейінгі есепті кезеңдерге қолданылатын 12 «Табыс салығы» ХҚЕС (IAS) түзетулері.

Кеңес бұл түзетулерді ұйымдардың активтерді де, міндеттемелерді де бастапқы тануға әкелетін жалдау және пайдаланудан шығару міндеттемелері сияқты операциялар мен оқиғалар бойынша кейінге қалдырылған салықты есепке алу жолындағы сәйкессіздіктерді азайту үшін енгізді.

Түзетулер IAS 12 сәйкес бастапқы танудан алып тастау аясын тарылтады, осылайша алып тастау салық салынатын және шегерілетін уақыттық айырмашылықтардың тең болуына әкелетін операцияларға қолданылмайды.

ХҚЕС (IAS) 12 түзетулері – «Табыс салығы» - бір операция нәтижесінде туындайтын активтер мен міндеттемелерге байланысты кейінге қалдырылған салық салу» (жалғасы)

Түзетулер сонымен қатар міндеттемелерді өтеу төлемдерінің салық мақсатындағы шегерімі (қолданылатын салық заңнамасына сәйкес) мұндай шегерімдер қаржылық есептілікте танылған міндеттеме (және пайыздық шығыстар) немесе байланысты актив (және пайыздық шығыстар) үшін салық салу мақсаттарына сәйкес келетіндігі туралы пайымдау мәселесі екенін көрсетеді.

Бұл шешім актив пен міндеттемені бастапқы тану кезінде уақытша айырмашылықтардың бар-жоғын анықтау үшін маңызды.

Бұл түзету Қоғамның қаржылық есептілігіне ықпалын тигізбеді.

«Қаржылық есептілікті ұсыну» 1 ХҚЕС-ке (IAS) және «Маңыздылық туралы пайымдауларды қалыптастыру» ХҚЕС-ті қолдану бойынша № 2 практикалық ұсынымдарға түзетулер

ХҚЕС кеңесі ХҚЕС (IAS) 1-ге түзетулер енгізіп, ұйым есеп саясаты туралы маңызды ақпаратты ашуы керек екенін анықтайды: Есеп саясаты туралы ақпарат, егер ұйымның қаржылық есептілігіне енгізілген басқа ақпаратпен бірге қарастырылатын бұл ақпарат осы қаржылық есептілік негізінде жалпы мақсаттағы қаржылық есептіліктің негізгі пайдаланушылары қабылдаған шешімдерге әсер етеді деп күтуге болатын болса, маңызды болып табылады.

Маңызды емес операцияларға, басқа оқиғаларға немесе шарттарға қатысты есеп саясаты маңызды емес болып табылады және оларды ашу талап етілмейді. Дегенмен, есеп саясаты операциялардың немесе басқа оқиғалардың немесе жағдайлардың сипатына байланысты, тіпті егер сомалар маңызды емес болса да, маңызды болуы мүмкін. Дегенмен, маңызды операцияларға, басқа оқиғаларға немесе шарттарға қатысты есеп саясатының барлық ақпараты маңызды болып табылмайды.

Ұйым есеп саясаты туралы маңызды ақпаратпен бірге немесе басқа ескертулердің бөлігі ретінде – осы ұйымның есеп саясатын қолдану процесінде басшылық қалыптастырған және қаржылық есептілікте танылған сомаларға айтарлықтай әсер еткен есептік бағалаулармен байланысты ақпараттардан басқа, пайымдаулар туралы ақпаратты ашуы керек.

Бұл түзету Қоғамға қаржылық есептілікте осы түзету енгізілгенге дейін талап етілгендей есеп саясатының негізгі ережелерін емес, есеп саясаты туралы маңызды ақпаратты ашуға мүмкіндік береді.

Халықаралық салық реформасы - екі компонентті модельдік ережелері - «Табыс салығы» 12 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулер

2021 жылдың желтоқсанында ЭЫДҰ PILLAR 2 типтік ережелерін жариялады, оған сәйкес ірі трансұлттық компанияларға ең төменгі 15% мөлшерлеме бойынша салық салынады.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

2. Қаржылық есептілікті дайындау негіздері (жалғасы)

Жаңа ХҚЕС қолдану, ХҚЕС түсіндірмелері және ХҚЕС түзетулері (жалғасы)

Әлемдік ЖІӨ-нің 90%-дан астамын құрайтын 135-тен астам елдер мен юрисдикциялар Pillar 2 типтік ережелерімен келіскен.

ХҚЕС кеңесі ережелерді қолдану нәтижесінде туындаған кейінге қалдырылған салықтарды есепке алуға қатысты белгісіздік туралы мүдделі тараптардың аландаушылығына жауап беру үшін шұғыл шаралар қабылдады.

ХҚЕС (IAS) 12-ге түзетулер енгізіледі:

- жаһандық салық ережелерін қолданатын юрисдикцияларда туындайтын кейінге қалдырылған салықтарды есепке алу бойынша уақытша алып тастау. Бұл қаржылық есептілікті салыстыруға және ережелерді орындауды жеңілдетуге көмектеседі;
- инвесторларға компанияға жаңа табыс салығы талаптарының әсерін жақсырақ түсінуге көмектесу үшін, әсіресе осындай талаптарды белгілейтін заң күшіне енгенге дейін ақпаратты ашуға қойылатын мақсатты талаптар.

Бұл түзету Қоғамның қаржылық есептілігіне ықпалын тигізбейді.

2024 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есепті кезендер үшін күшіне енеді:

- Сату және кері жалға беру бойынша жалдау міндеттемелері (ХҚЕС (IFRS) 16 Жалдау түзетулері);
- Міндеттемелерді қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді етіп жіктеу (ХҚЕС (IAS) 1 Қаржылық есептілікті ұсыну түзетулері);
- Ковенанттармен ұзақ мерзімді міндеттемелер (ХҚЕС (IAS) 1 Қаржылық есептілікті ұсыну түзетулері);
- Жеткізушілерді қаржыландыру шарттары (ХҚЕС (IAS) 7 ақша қаражаттарының қозғалысы туралы есеп және ХҚЕС (IFRS) 7 қаржы құралдары: Ақпаратты ашу түзетулері);
- Еркін айырбасталудың болмауы (ХҚЕС (IAS) 21 Валюта бағамдарының өзгеруінің әсері түзетулері).

Қоғам жаңа ХҚЕС-ты, ХҚЕС-тың түсіндірмелерін және жоғарыда аталған ХҚЕС-ке түзетулерді мерзімінен бұрын қолданбады.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

3. Есеп саясатының негізгі ережелері

Әділ құнды бағалау

Қоғам пайда немесе залал арқылы әділ құны (ПЗӘҚ) бойынша және басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны (БЖТКӘҚ) бойынша көрсетілетін қаржы құралдарын және негізгі құралдар (топтар: ғимарат, жер, көлік құралдары) сияқты қаржылық емес активтерді әділ құны бойынша әрбір есептік күнге бағалайды.

Әділ құн бағалау күніне нарық қатысушылары арасында қалыпты тәртіпте жасалатын мәміле аясында активтерді сату үшін алынатын немесе міндеттемелерді беру үшін төленетін баға болып табылады. Әділ құн бағасы активтерді сату немесе міндеттемелерді беру жөніндегі мәміле келесі түрде болып өтуін болжайды:

- не осы актив немесе міндеттеме үшін негізгі нарықта;
- не негізгі нарық болмаған жағдайда осы актив немесе міндеттеме үшін неғұрлым қолайлы нарықта.

Қоғам негізгі немесе неғұрлым қолайлы нарыққа қол жеткізуі тиіс. Активтің немесе міндеттеменің әділ құны жорамалдарды пайдалану арқылы бағаланады, оларды нарық қатысушылары активтің немесе міндеттеменің бағасын айқындау кезінде пайдалануы мүмкін, бұл орайда нарық қатысушылары өзінің озық мүдделерінде әрекет етеді. Қаржылық емес актив әділ құнының бағасы не активті ең жақсы және неғұрлым тиімді түрде пайдалану жолымен немесе осы активті ең жақсы және неғұрлым тиімді түрде пайдаланатын нарықтың басқа қатысушысына сату нәтижесінде нарық қатысушысының экономикалық пайдасын еселеу мүмкіндігін ескереді.

Қоғам бағалаудың пайда болған жағдаяттарында қолайлы және әділ құнын бағалау үшін жеткілікті деректерге қол жетімді бағалау әдістемелерін пайдаланады, бұл орайда бақыланатын орынды бастапқы деректерді мейлінше көп және бақыланбайтын бастапқы деректерді мейлінше аз пайдаланады. Әділ құны қаржылық есептілікте бағаланатын немесе қаржылық есептілікте көрсетілетін барлық активтер мен міндеттемелер тұтас алғанда әділ құнды бағалау үшін маңызды болып табылатын ең төменгі деңгейдегі бастапқы деректер негізінде әділ құн көздерінің төменде сипатталған сатылары аясында жіктеледі:

- 1-деңгей – белсенді нарықтарда ұқсас активтер немесе міндеттемелер үшін белгіленген бағалар (түзетілмейтін).
- 2-деңгей – иерархияның ең төменгі деңгейіне жататын, әділ құнды бағалау үшін маңызды бастапқы деректер нарықта тікелей немесе жанама түрде байқалатын болып табылатын бағалау үлгілері.
- 3-деңгей – иерархияның ең төменгі деңгейіне жататын, әділ құнды бағалау үшін маңызды бастапқы деректер нарықта тікелей немесе жанама түрде байқалмайтын болып табылатын бағалау үлгілері.

Қаржылық есептілікте кезеңдік негізде қайта бағаланатын активтер мен міндеттемелер жағдайында әр есепті кезеңнің аяғына жіктемені (тұтас алғанда әділ құнды бағалау үшін маңызды болып табылатын ең төменгі деңгейдегі бастапқы деректер негізінде) қайтадан талдай отырып Қоғам оларды саты көздері деңгейлері арасында ауыстыру қажеттілігін анықтайды.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

3. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Қаржы активтері мен міндеттемелер

Бастапқы тану

Тану күні

Қаржы активтері мен міндеттемелерін стандартты талаптарда сатып алу немесе сату амалы мәміленің жасалу күніне, яғни Қоғам активті немесе міндеттемені сатып алу міндеттемесін Өз мойнына алатын күнге көрсетіледі. Стандартты талаптарда сатып алу немесе сату амалына қаржы активтері мен міндеттемелерін шарт шеңберінде сатып алу немесе сату жатады, оның талаптары бойынша актиатер мен міндеттемелерді нарықта қабылданған қағидаларда немесе келісімдерде белгіленген мерзімнің шегінде қою талап етіледі.

Бастапқы бағалау

Қаржы құралдарын бастапқы тану кезінде жіктеу шарттық талаптардан және құралдарды басқару үшін қолданылатын бизнес-модельден тәуелді болады. Қаржы активтері мен қаржылық міндеттемелер ПЗӨҚ бойынша бағаланған жағдайлардан басқа, мәміле бойынша шығындарды қоса алғанда, қаржы құралдары бастапқыда әділ құны бойынша бағаланады.

Қаржы активтері мен міндеттемелерін бағалау санаты

Қоғам өзінің барлық қаржы активтерін активтерді басқару үшін қолданылатын бизнес-модельдің және мыналар бойынша бағаланатын активтердің шартты талаптарының негізінде жіктейді:

- амортизацияланған құны;
- БЖКӨҚ;
- ПЗӨҚ.

Қоғам туынды құралдар мен саудаға арналған құралдарды ПЗӨҚ бойынша жіктейді және бағалайды. Қоғам өз қарауына қарай қаржы құралдарын ПЗӨҚ бойынша бағаланатын ретінде жіктей алады, егер мұндай жіктеу амалы бағалау немесе мойындау қағидаттарын қолданудың бірізді болмауын жоюға немесе едәуір азайтуға мүмкіндік берсе.

Қаржылық міндеттемелер, қарыздар мен қаржылық кепілдіктерді беру міндеттемелерінен басқа, амортизацияланған құны бойынша немесе ПЗӨҚ бойынша бағаланды, егер олар саудаға арналған немесе туынды құралдар болса, не болмаса ұйымның қарауына қарай әділ құны бойынша бағаланатын деп жіктелсе.

Кредиттік ұйымдардағы қаражат, амортизацияланған құны бойынша бағаланатын инвестициялық бағалы қағаздар

Қоғам кредиттік ұйымдардағы қаражатты және басқа да қаржы инвестицияларын амортизацияланған құны бойынша бағалайды, тек егер келесі қос талап орындалатын болса ғана:

- қаржы активі бизнес-модельдің шеңберінде ұсталады, оның мақсаты қаржы активтерін шартта көзделген ақша ағындарын алу үшін ұстау болып табылады;
- қаржы активінің шарттық талаптары көрсетілген күндерге борыштың негізгі сомасының өтелмеген бөлігіне (SPPI) борыштың негізгі сомасы мен пайыздардың есебінен төлемдер ғана болып табылатын ақша ағындарын алуды негіздейді.

Бұл талаптар барынша толық төменде қарастырылады.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

3. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Қаржы активтері мен міндеттемелер (жалғасы)

Бизнес-модельді бағалау

Қоғам бизнес-модельді бизнестің белгілі бір мақсаттарына қол жеткізу үшін топтарға біріктірілген қаржы активтері қалайша басқарылатындығын барынша жақсы көрсететін деңгейде айқындайды.

Қоғамның бизнес-моделі келесі бақыланатын факторларға негізделген:

- бизнес-модельдің нәтижелілігі мен бұл бизнес-модельдің шеңберінде ұсталатын қаржы активтерінің кірістілігі қалайша бағаланатындығына және бұл ақпарат ұйымның шешуші басқарушы персоналына қалайша хабарланатындығына;
- бизнес-модельдің нәтижелілігіне (және бұл бизнес-модельдің шеңберінде ұсталатын қаржы активтерінің кірістілігіне) әсер ететін тәуекелдер және, атап айтқанда, бұл тәуекелдерді басқару тәсілі;
- бизнесті басқаратын менеджерлерге қалайша ынталандырылатындығына (мысалы, сыйақы басқарылатын активтің әділ құнына немесе шартта көзделген алынған ақша ағындарына негізделген бе);
- сатудың күтілетін жиілігі, көлемі мен мерзімдері Қоғамның бизнес-моделін бағалау кезінде маңызды аспектілер болып табылады.

Егер ақша ағындары бастапқы мойындалғаннан кейін Қоғам үміттерінен басқа тәсілмен іске асырылса, Қоғам бұл бизнес-модельдің шеңберінде ұсталатын қалған қаржы активтерінің жіктелуін өзгертпейді, бірақ келешекте мұндай ақпаратты жуырда құрылған немесе жуырда сатып алынған қаржы активтерін бағалау кезінде назарға алады.

«Борыштың негізгі сомасының және борыттың негізгі сомасының өтелмеген бөлігіне пайыздар есебінен ғана төлемдер» тестісі (SPPI тестісі)

Жіктеу процесінің екінші сатысының шеңберінде Қоғам шартта көзделген актив бойынша ақша ағындары борыштың негізгі сомасының және борыштың негізгі сомасының өтелмеген бөлігіне пайыздар есебінен ғана төлемдер (яғни SPPI тестісі) болып табылатындығын анықтау үшін қаржы активінің шартты талаптарын бағалайды.

Бұл тесттің мақсаттары үшін «негізгі борыш сомасы» бастапқы мойындау кезінде қаржы активінің әділ құнын білдіреді, және ол бұл қаржы активі қолданылуының барлық мерзімінің бойына өзгере алады (мысалы, егер борыштың негізгі сомасын өтеу есебінен төлемдер немесе сыйлықақының/дисконттың амортизациясы орын алса).

Несие шартының шеңберінде пайыздардың барынша едәуір элементтері әдетте ақшаның уақытша құны үшін өтемақы және несиелік тәуекел үшін өтемақы болып табылады. SPPI тестісін өткізу үшін Қоғам пайымдауды қолданып, орынды факторларды, мысалға, қаржы активінің қай валютада білдірілгенін және пайыздық мөлшерлеме белгіленген кезеңді саралайды.

Сол уақытта тәуекелдерге ұшырағыштыққа немесе шартта көзделген, базалық несие келісімімен байланысты емес ақша ағындарының волатильділігіне аз ғана әсер ететін шарттық талаптар, борыштың негізгі сомасының және борыштың негізгі сомасының өтелмеген бөлігіне пайыздардың есебіне төлемдер болып табылатын шартта көзделген ақша ағындарының пайда болуын негіздемейді. Мұндай жағдайларда қаржы активін ПЗӘҚ бойынша бағалау қажет.

БЖКӘҚ бойынша бағаланатын үлестік құралдар

Кей уақытта Қоғам кейбір инвестициялар үлестік құралдарға бастапқы мойындалған кезде, оның күшін кейіннен айыру құқығынсыз, оларды БЖКӘҚ бойынша бағаланатын үлестік құралдар ретінде жіктеуге, егер олар «Қаржы құралдары: ұсыну» 32 ХҚЕС-ке (IA5) сай үлестік құралдың анықтамасына жауап берсе және саудаға арналмаса, шешім қабылдайды. Мұндай жіктеу туралы шешім әрбір құрал бойынша бөлек қабылданады.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

3. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Қаржы активтері мен міндеттемелер (жалғасы)

Мұндай үлестік құралдар бойынша пайда мен залал ешқашан пайданың немесе залалдың құрамына қайта жіктелмейді. Дивидендтер, Қоғам мұндай құралдың бастапқы құнының бір бөлігінің өтемақысы ретінде мұндай түсімдерден пайда алған жағдайлардан басқа, дивидендтерді алға құқық белгіленгенде пайда немесе залал құрамында басқа да кіріс ретінде танылады. Мұндай жағдайда пайда басқа да жиынтық кірістің құрамында танылады. БЖКӘҚ бойынша бағаланатын үлестік құралдар құнсыздану мәніне бағаланбайды. Мұндай құралдар есептен шығарылған кезде қайта бағалау бойынша жинақталған резерв бөлінбеген пайда құрамына ауыстырылады.

Қаржы активтері мен міндеттемелерін қайта жіктеу

Қоғам қаржы активтерін басқарудың бизнес-моделін өзгертетін айрықша жағдайлардан басқа, қаржы активтері бастапқыда танылғаннан кейін қайта жіктелмейді. Қаржылық міндеттемелер ешқашан қайта жіктелмейді. 2023 жылы Қоғам қаржы активтері мен міндеттемелерін қайта жіктемеді.

Ақшалай қаражат және оның баламалары

Ақша қаражаты мен оның баламаларына қандай да бір шарттық міндеттемелер жүктелмеген қолма-қол қаражат және пайда болған күннен бастап тоқсан күннің ішінде өтеу мерзімі бар ҚРҰБ-дағы және басқа кредиттік ұйымдардағы қаражат жатады.

«РЕПО» және кері «РЕПО» шарттары және бағалы қағаздармен жасалатын қарыз операциялары

Бағалы қағаздарды сату және кері сатып алу шарттары («РЕПО» шарттары) есеп берушілікте қаржыландырудың құнсызданған операциялары ретінде көрсетіледі. «РЕПО» шарттары бойынша іске асырылған бағалы қағаздардың қаржылық жағдай туралы есепте бейнеленуі жалғастырылады және контрагенттің шарт немесе жалпылама қабылданған тәжірибе талаптарынан шығатын осы бағалы қағаздарды сатуға немесе қайта кепілге қоюға құқығы болған жағдайда, «РЕПО» шарттары бойынша кепілзат есебінде берілген бағалы қағаздардың санатына ауыстырылады. Тиісті міндеттемелер қаржылық жағдай туралы есепте «РЕПО» шарттары ретінде көрсетіледі. Бағалы қағаздарды кері сату (кері «РЕПО») шарттары бойынша сатып алу қаржылық жағдай туралы есепте кері «РЕПО» шарттары ретінде көрсетіледі. Сату бағасы мен кері сатып алу бағасының арасындағы айырма пайыздық түсім ретінде қаралады және тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісі бойынша «РЕПО» шарттары қолданысы мерзімі ішінде есептеледі.

Контрагенттерге қарыз шарттарында берілген бағалы қағаздар қаржылық жағдай туралы есепте көрсетілуін жалғастырады. Қарыз шарттарында тартылған бағалы қағаздар олар үшінші тұлғаларға сатылған кезде ғана қаржылық жағдай туралы есепте көрсетіледі. Мұндай жағдайда сатып алу-сату мәмілесі жиынтық кіріс туралы есепте ескеріледі. Осындай бағалы қағаздарды қайтару жөніндегі міндеттеме сауда операциялары жөніндегі міндеттемелердің құрамында әділ құн бойынша көрсетіледі.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

3. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Жалға алу

Қоғам жалдауды есепке алу үшін 16 «Жалға алу» ХҚЕС-ін қолданады.

Келісімшарт жасау кезінде Қоғам келісімнің жалдау болып табылатынын немесе оның жалдау элементтерін қамтитынын бағалайды. Яғни, Қоғам өтемақыға айырбас ретінде белгілі бір уақыт кезеңі ішінде сәйкестендірілген активті пайдалануды бақылау құқығын келісімшарт арқылы беретінін анықтайды.

Қоғам жалға алушы ретінде

Қоғам қысқа мерзімді жалға алу және құны төмен активтерді жалға беруді қоспағанда, барлық жалға алу шартын тану және бағалау үшін біркелкі тәсілді қолданады. Егер мұндай тәсіл пайда алу құрылымын жақсы көрсетсе, қоғам басқа жүйелі тәсілді қолданады.

Қаржы құралдарын өзара есепке алу

Қаржы активі немесе қаржылық міндеттеме мойындалған сомаларды есепке алуға заңи тұрғыдан қорғалған құқық болғанда және есеп айырысуларды нетто-негізде жүзеге асыруға не болмаса активті сатуға және міндеттемені бір мезгілде орындауға ниет болғанда, қаржылық жағдай туралы есепте нетто-өлшемді ұсына отырып өзара есепке алынуға жатады. Есепке алу құқығы келешектегі оқиғаға негізделмеуі тиіс және барлық келесі жағдайларда заңи тұрғыдан қорғалуы тиіс:

- әдеттегі қызметтің барысында;
- дефолт болған жағдайда; және
- ұйым немесе контрагенттердің біреуі дәрменсіз немесе банкрот болып қалған жағдайда.

Бұл талаптар, әдетте, неттинг туралы бас келісімдерге қатысты орындалмайды және тиісті активтер мен міндеттемелер қаржылық жағдай туралы есепте толық көлемде көрсетіледі.

Қаржы активтері мен міндеттемелерді тануды тоқтату

Қаржы активтері

Қаржы активі (немесе, қолданылуына қарай — қаржы активінің бір бөлігі немесе дәл сондай қаржы активтері тобының бір бөлігі), егер:

- активтен ақша ағындарын алу құқығының қолданылу мерзімі аяқталса;
- Қоғам активтен келетін ақшағымдарын алу құқығын берсе немесе алған ақша ағымдарын толығымен елеулі кешіктіріусіз «транзит» келісім талаптарында үшінші тарапқа аудару міндеттемесін қабылдаса; сондай-ақ
- Қоғам (а) не активтен түсетін бүкіл пайда мен тәуекелді түгелімен дерлік берсе, (б) не бермесе, алайда активтен түсетін пайда мен тәуекелді өзінде де сақтамайтын болса, бірақ осы активтің бақылануын берсе.

Қоғам активтен келетін ақша ағымдарын алу құқығын оған байланысты бүкіл пайда мен тәуекелді бермей де, өзінде сақтамай да, сондай-ақ активтің бақылануын бермей де берсе, мұндай актив есепке алуда Қоғамның бұл активтегі қатысуын жалғастыратын шекте бейнеленеді. Берілген актив бойынша кепілдік нысаны бар активке қатысуды жалғастыру, активтің бастапқы баланстық құны мәнінің ең азы бойынша және Қоғамның төленуіне берілуі мүмкін өтемақының ең көп мөлшері бойынша бағаланады. Егер одан әрі жалғасатын активке қатысу берілетін активке шығарылған және/немесе сатып алынған опцион (есебі ақша қаражатымен жүргізілетін опцион немесе ұқсас құрал да кіреді) нысанын қабылдаса, Қоғамның одан әрі жалғасатын қатысуының мөлшері — әділ құны бойынша бағаланатын актив бойынша шығарылған пут-опционы (есебі ақша қаражатымен жүргізілетін опцион немесе ұқсас құрал да кіреді) жағдайын қоспағанда, Қоғам өтемін төлеп ала алатын берілетін актив құны. Бұл жағдайда Қоғамның одан әрі жалғасатын қатысуының мөлшері екі көлемнің: берілетін активтің әділ құны мен опционның орындалу бағасының ең азы ретінде анықталады.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

3. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Қаржы активтері мен міндеттемелерді тануды тоқтату (жалғасы)

Қаржы активтері (жалғасы)

Есепнен шығару

Қаржы активтері есептен ішінара не болмаса Қоғам олардың құнының өтелуін бұдан былай күтпеген жағдайда бүтіндей есептен шығарылады. Егер есептен шығарылуға жататын сома жинақталған құнсыздану резервінің көлемінен көп болса, айырмасы ең алдымен резервтің ұлғаюы ретінде ескеріледі, ал содан кейін жалпы баланстық құнына қолданылады. Кез келген кейінгі қалпына келтіру амалдары несиелік залалдар бойынша шығыстарға жатқызылады. Есептен шығару мойындауды тоқтатуға жатады.

Қаржылық міндеттемелер

Қаржылық міндеттеменің мойындалуы тиісті міндеттеме орындалған, күші жойылған немесе қолданылу мерзімі аяқталған жағдайда тоқтатылады.

Қолданыстағы бір қаржылық міндеттемені сол кредитордың алдындағы басқа міндеттемеге елеулі ерекшеленетін талаптарда ауыстырған кезде немесе қолданыстағы міндеттеме талаптарына елеулі түрлендірулер енгізілген жағдайда, бастапқы міндеттеменің мойындалуы тоқтатылады, ал жаңа міндеттеме пайда немесе залал құрамында міндеттемелердің баланстық құнындағы айырманы мойындай отырып, есепке алуда бейнеленеді.

Салық салу

Корпоративтік табыс салығы бойынша ағымдағы шығыстар Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес есептеледі.

Кейінге қалдырылған салық активтері мен міндеттемелер баланстық міндеттемелер әдісін пайдалана отырып, барлық уақытша айырмашылықтарына қатысты есептеледі. Кейінге қалдырылған табыс салығы компанияларды біріктіруді білдірмейтін және жүзеге асырылу сәтінде бухгалтерлік пайдаға да, салық салынатын пайда мен залалға да әсер етпейтін операция бойынша гудвилдің, активтің немесе міндеттеменің бастапқы бейнеленуі нәтижесінде туындайтын жағдайлардан басқа кезде кейінге қалдырылған табыс салығы қаржылық есеп берушілік мақсаттары үшін активтер мен міндеттемелердің салықтық базасы мен олардың баланстық құны арасында туындайтын барлық уақытша айырмашылықтары бойынша бейнеленеді.

Кейінге қалдырылған салық активтері салықтық базаны азайтатын осы уақытша айырмашылықтар қарсы есепке алынуы мүмкін болашақта салық салынатын пайда алу ықтималдылығы бар дәрежеде ғана көрсетіледі. Кейінге қалдырылған салықтық активтер мен міндеттемелер күшіне енген немесе нақ есепті мерзімде күшіне енген заңнамаға сүйене отырып, міндеттемені реттеу немесе активті іске асыру кезеңі ішінде қолданылатын салық салу мөлшерлемелері бойынша бағаланады.

Уақытша айырманы қалпына келтіру уақытын бақылауға болатын және уақытша айырма таяу арада қалпына келтіріледі деген ықтималдық болған жағдайларды қоспағанда, кейінге қалдырылған табыс салығы еншілес және қауымдасқан ұйымдарға, сондай-ақ бірлескен кәсіпорындарға инвестициялармен байланысты уақытша айырмалар бойынша көрсетіледі.

Осыдан басқа Қазақстан Республикасында Қоғамның қызметіне қатысты пайдаланылатын түрлі операциялық салықтар қолданылады. Бұл салықтар операциялық шығыстар құрамында бейнеленеді.

Негізгі құралдар

Негізгі құралдар жинақталған құнсыздану шығындары мен жинақталған амортизация шегерілген, күнделікті қызмет көрсету шығыстары ескерілмеген бастапқы құны бойынша бейнеленеді. Мұндай құнға, егер олар мойындау критерийлеріне жауап берсе, орын алу фактісі бойынша танылатын құрал-жабдықты ауыстыруға байланысты шығындар кіреді.

Бастапқы құны бойынша бастапқы мойындалғаннан кейін ғимараттар қайта бағаланған құны бойынша көрсетіледі, ол кейіннен жинақталған амортизацияны және құнсызданудан кейіннен жинақталған залалдарды шегере отырып қайта бағалау күніне әділ құнды білдіреді. Қайта бағалау қайта бағаланған активтің әділ құны мен оның баланстық құны арасындағы елеулі алшақтықтарды болдырмау үшін жиі орындалады.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

3. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Негізгі құралдар (жалғасы)

Қайта бағалау күніне жинақталған амортизация активтің жалпы баланстық құнының бір мезгілдегі төмендеуімен алынып тасталады және содан түскен сома активтің қайта бағаланған сомасына сүйене отырып қайта бағаланады. Қайта бағалаудан болған құн өсімі, бұрын пайда немесе залал құрамында көрсетілген мұндай актив құнының алдындағы азаюын қалпына келтіру сомаларын қоспағанда, басқа да жиынтық кірістің құрамында негізгі құралдарды қайта бағалау резервінде көрсетіледі. Мұндай жағдайда актив құнының ұлғаюы пайда мен залал құрамында танылады. Қайта бағалаудан болған құн өсімі, негізгі құралдарды қайта бағалау резервінде көрсетілген дәл сол актив бойынша мұндай азаюдың құнның алдыңғы өсіміне қарсы тікелей есепке алынуын қоспағанда, пайда немесе залал құрамында көрсетіледі.

Негізгі құралдарды қайта бағалау резервінен алынған сомаларды бөлінбеген пайда құрамына жыл сайынғы ауыстыру активтердің қайта бағаланған баланстық құнына сүйене отырып есептелетін амортизация сомасы мен активтердің бастапқы құнына сүйене отырып есептелетін амортизация сомасы арасындағы айырма бөлігінде жүзеге асырылады. Актив есептен шығарылғанда қайта бағалау резервіне қосылған сома бөлінбеген пайданың құрамына ауыстырылады.

Нысанның амортизациясы оны пайдалануға қол жетімді болған кезде басталады. Амортизация активтерді дұрыс пайдаланудың келесі есептік мерзімі ішінде сызықтық әдіспен есептеледі:

	Жылдар
Ғимараттар	20-40
Машиналар мен жабдықтар	3-15
Көлік құралдары	6,7
Өзге	6-15

Тарату құны, пайдалы пайдалану мерзімі және активтердің амортизациясын есептеу әдістері әрбір есепті жылдың соңында талданады және қажетіне қарай түзетіледі.

Жөндеуге және бұрынғы қалпына келтіру шығыстар оларды жүзеге асыру шамасына қарай шығындарға жатқызылады және олар капиталға айналатын жағдайларды қоспағанда, басқа да операциялық шығыстардың құрамына қосылады.

Материалдық емес активтер

Материалдық емес активтерге бағдарламалық жасақтама мен лицензиялар кіреді.

Бөлек сатып алынған материалдық емес активтер бастапқы құны бойынша бағаланады. Бизнесі біріктіру шеңберінде сатып алынған материалдық емес активтердің бастапқы құны сатып алу күнгі олардың әділ құнын білдіреді. Бастапқы танудан кейін материалдық емес активтер жинақталған құнсыздану шығындары мен жинақталған амортизация шегерілген бастапқы құны бойынша көрсетіледі.

Материалдық емес активтердің пайдалы қызмет етуінің шектелген немесе шектелмеген мерзімі бар. Шектелген пайдалы пайдалану мерзімі бар материалдық емес активтер пайдалы пайдалану мерзімі ішінде амортизацияланады, мүмкін құнсыздану белгілері болған жағдайда, құнсыздану мәніне сарапталады. Шектелген пайдалы қызмет ету мерзімі бар материалдық емес активтердің амортизациясы кезеңі мен оны есептеу әдісі кем дегенде әрбір есепті жылдың соңында қайта қаралады.

Төменде материалдық емес активтердің бағаланған пайдалы қызмет ету мерзімдері келтірілген:

	2023 жылы пайдаланылған, жылдардағы мерзімдер
Ішкі жобаланған бағдарламалық жасақтама	2-9
Өзге бағдарламалық жасақтама және лицензиялар	5-8
Өзгесі	3

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

3. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Материалдық емес активтер (жалғасы)

Егер Қоғам материалдық есепті құратын болса, материалдық емес активті әзірлеу шығыстар материалдық емес активтің өзіндік құнына енгізіледі және шарт талаптарына сәйкес мақсатына лайық пайдалану үшін материалдық емес активтің толық дайын болмайынша аяқталмаған құрылыс күйінде ескеріледі. Ішкі құрылған материалдық емес активтің өзіндік құны материалдық емес актив алғаш рет тану критерийлеріне жауап беретін және активті мақсатына лайық пайдалануға әзірлеуге, құруға, өндіруге және дайындауға тікелей бөлінуі немесе ақылға қонымды әрі бірізді негізде жатқызылуы мүмкін күннен бастап болған келесі шығындар сомасын білдіреді:

- 1) материалдық емес активті құру кезінде пайдаланылған немесе тұтынылған материалдар мен қызметтерге жұмсалған шығындар;
- 2) жалақы мен активті құрумен тікелей айналысатын қызметкерлермен байланысты басқа да шығындар (Қоғам бағдарламалық өнімдерді пысықтаумен тікелей айналысатын қызметкерлерге сыйақыны осындай жұмыстар жоғарыда көрсетілген барлық талаптарға сәйкес келген жағдайда атқарылған жұмыс туралы есептер негізінде капиталдандыруды жүзеге асырады);
- 3) заңды құқықты тіркеу үшін баждар, активті құру үшін пайдаланылған патенттер мен лицензиялар сияқты құрылатын активке тікелей қатысты кез келген шығындар.

Клирингілік қатысушылардың қаражаты

Клирингілік қатысушылар қаражатының басым бөлігін, операцияларды келесі сауда күнінде жүзеге асыру мақсатында, Қоғамның корреспонденттік шоттарында есептік күні орналастырылған валюта нарығы мүшелерінің ақшасы құрайды. Сонымен қатар, «Қаржы құралдарымен жасалатын мәмілелер бойынша клирингілік қызметті жүзеге асыру қағидалары» деген Қоғамның ішкі құжатына сәйкес, әрбір клирингілік қатысушы қамтамасыз етудің белгілі бір деңгейін сақтауы және Қоғамның корреспонденттік шотындағы кепілдік жарнаның төленуін қамтамасыз етуі тиіс, сондықтан клирингілік қатысушылардың кейбірі, сауда-саттықты келесі сауда күнінде жүзеге асыру мақсатында, сауда күнінің соңында Қоғамның корреспонденттік шотында ақша сомаларын қалдырады. Қоғам оларды клирингілік қатысушылар алдындағы міндеттемелер деп таниды.

Орталық контрагенттің активтері мен міндеттемелері

2023 жылдың 25 қыркүйегінен бастап «KASE клиринг орталығы» АҚ қор нарығындағы қаржы құралдарымен мәмілелер бойынша орталық контрагент ретінде клиринг есеп айырысу және функцияларды жүзеге асырады. Қор нарығындағы орталық контрагенттің активтері мен міндеттемелеріне қатысты есеп саясатының негізгі ережелері «KASE клиринг орталық» АҚ қаржылық есептілігінде көрсетілген. Қоғам биржалық сауда-саттықта жасалған барлық мәмілелер бойынша әрбір қатысушының тарапы бола отырып, қор, валюта нарықтарында және деривативтер нарығында орталық контрагент ретінде әрекет етеді және олардың нетто негізде орындалуына кепілдік береді. Мұндай мәмілелер бойынша активтер мен міндеттемелер қаржылық жағдай туралы есепте Қоғам бекітілген ішкі құжаттарға сәйкес белгілейтін күнделікті есеп айырысу бағалары негізінде есептелген таза әділ құны бойынша көрсетіледі. Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржылық активтер мен міндеттемелер есептік кезеңнің соңындағы қор және валюта нарықтарындағы аяқталмаған мәмілелер бойынша орталық контрагенттің активтері мен міндеттемелерін қамтиды.

Орталық контрагенттің қамтамасыз етуі

Қоғам жеке және ұжымдық қауіпсіздік жүйесін пайдалана отырып, қор нарығына қатысушылардың алдындағы таза міндеттемелерді орындауға кепілдік береді. Қатысушының жеке қамтамасыз етуі оның қаржылық жағдайы негізінде белгіленетін, клирингілік қатысушыға берілген санатқа байланысты толық немесе жартылай болуы мүмкін. Жартылай қамтамасыз ету талаптарымен жасалатын мәмілелер бойынша жартылай қамтамасыз етумен клирингілік қатысушының міндеттемелерін орындауды қамтамасыз ету ретінде, Қоғам клирингілік шоттарда есепке алынатын мәмілелер, осындай клирингілік қатысушылардың берген өтінімдері бойынша және белгілі бір биржалық нарықтар үшін Қоғамның ішкі әдістемелерімен белгіленген ерекшеліктерді ескерумен есептелген нетто міндеттемелерді жартылай қамтамасыз етуге талаптарды, сондай-ақ тиісті биржалық нарықта кепілдік жарнаны салуға талаптарды белгілейді. Толық жабу талаптарымен жасалған мәмілелер бойынша жартылай қамтамасыз етумен клирингілік қатысушының міндеттемелерін орындауын қамтамасыз ету ретінде, Қоғам осындай мәмілелер жасау нәтижесінде туындаған қаржы құралдары бойынша нетто міндеттемелерді толық жабуға қойылатын талаптарды белгілейді. Толық жабумен клирингілік қатысушының міндеттемелерін орындауды қамтамасыз ету ретінде, Қоғам осындай клирингілік қатысушының барлық клирингілік шоттары бойынша нетто міндеттемелерді толық жабу талаптарын белгілейді.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

3. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Орталық контрагенттің активтері мен міндеттемелері (жалғасы)

Орталық контрагенттің жартылай қамтамасыз ету мөлшеріне қойылатын талаптар Қоғамның ішкі әдістемелері негізінде есептеледі және клирингілік қатысушының орталық контрагент алдындағы барлық қаржы құралдары бойынша нетто міндеттемелерінің кредиттік және нарықтық тәуекелінің мөлшерін жабуы тиіс.

Қор нарығында, валюта нарығында және деривативтер нарығында жартылай қамтамасыз ету үшін қабылданатын қаржы құралдары – қатысушылар Қоғамның корреспонденттік шоттарына аударатын теңге және АҚШ доллары.

Қор нарығында қамтамасыз ету ретінде клирингілік қатысушылар ақшадан басқа Қоғамға айналыстағы бағалы қағаздарды салады. Бұл бағалы қағаздар қор нарығының әрбір депоненті-клирингілік қатысушысының «Бағалы қағаздар Орталық депозитарийі» АҚ-дағы дербес шотытының қосалқы шоттарында (клиенттік және меншікті) «KASE» бөлімінде қамтамасыз ету ретінде есепке алынады, Қоғамның активтері болып табылмайды және қаржылық жағдай туралы есепте көрсетілмейді.

Клирингілік қатысушының ашық жайғасымдарын қамтамасыз ету үшін қамтамасыз ету және/немесе маржалық қамтамасыз ету жеткіліксіз болған жағдайда, клирингілік қатысушы қосымша қамтамасыз етуді енгізу немесе ашық жайғасымдар шамасын төмендеуіне әкелетін мәмілелер жасау арқылы Қоғам қойған талапты орындауға міндетті.

Қамтамасыз етусіз клирингілік қатысушы қамтамасыз ету ұсынбайды және кепілдік жарналар төлемейді.

Клирингілік қатысушыларға мәмілелерді орындаудың ұжымдық қамтамасыз етуі – клирингілік резервтік және кепілдік қорлар. Резервтік қорлар әрбір биржалық нарық үшін қоғамның меншікті қаражаты есебінен қалыптасады. Кепілдік қорлар клирингілік қатысушылардың Қоғамның корреспонденттік шотына қосқан клирингілік қатысушылардың кепілдік жарналары негізінде қалыптасады. Белгілі бір биржалық нарықта орталық контрагенттің қатысуымен сауда-саттық режимдерінде жасалған қаржы құралдарымен мәмілелер бойынша орындалмаған міндеттемелерді жабу үшін пайдаланылатын жеке кепілдік қорлары құрылуы мүмкін.

Резервтік қорлар тек осы резервтік қор құрылған белгілі бір биржалық нарықтың қаржы құралдарымен мәмілелер бойынша орындалмаған міндеттемелерді жабу үшін ғана пайдаланылады. Кепілдік қорлардың қаражаты, биржалық нарықта дефолтты реттеу шеңберінде жасалған мәмілелер бойынша міндеттемелерді қоспағанда, Қоғамның және/немесе оның клирингілік қатысушыларының қандай да бір басқа міндеттемелерін орындалуын қамтамасыз ету ретінде пайдаланыла алмайды. Ұжымдық қамтамасыз ету жеке қамтамасыз ету құралдары жеткіліксіз болған жағдайда ғана қолданылады. Ұжымдық қамтамасыз етуді пайдалану тәртібі Қоғамның ішкі құжаттарында қарастырылған.

Резервтік қор клирингілік ұйым (орталық контрагент) қызметінің тәуекелдерін азайту үшін «Бағалы қағаздар рыногы туралы» Қазақстан Республикасы Заңының талаптарына және клиринг орталығы басқармасының шешімімен (отырыстың 19 шілдедегі №19 хаттамасы) бекітілген «Клирингілік қорлардың мөлшерін айқындау әдістемесі» қоғамының ішкі құжатына сәйкес қалыптастырылады. Қоғамның Директорлар кеңесінің 2023 жылғы 12 қыркүйектегі отырысында резервтік қордың есептелген жиынтық мөлшері 1 350 000 мың теңге туралы шешім қабылданды.

2023 жылы қалыптастырылған 1 350 000 000 теңге мөлшеріндегі резервтік қор Биржаның Қоғамның жарғылық капиталына қосқан үлесі есебінен қалыптастырылды. Резервтік қор 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қор нарығының қаржы құралдарының нарықтық бағасының өзгеруінен болуы мүмкін шығындар кезінде жеткілікті шаманы құрады. 2024 жылғы 26 ақпанда резервтік қор 858 000 000 теңгеге ұлғайтылды (Директорлар кеңесінің 2024 жылғы 23 ақпандағы №3 шешімі бойынша). Толығырақ ақпарат 29-ескертпеде көрсетілген.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

3. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Бағалау міндеттемелері

Бағалау міндеттемелері, егер Қоғамның өткендегі белгілі бір оқиғаның салдарынан олардың реттелуіне үлкен ықтималдық дәрежеде болашақ экономикалық пайданы қамтитын ресурстардың кетуін талап ететін және жеткілікті сенімділік дәрежеде бағалануы мүмкін заңды немесе іс жүзінде уағдалы міндеттемелері бар болса, мойындалады.

Зейнетақы төлемдері және қызметкерлерге төленетін басқа да сыйақылар бойынша міндеттемелер

Қоғамның жұмыс берушінің ағымдағы жарналарын жұмыскерлерге төленетін ағымдағы жалпы төлемдердің пайызы ретінде есептеуді көздейтін Қазақстан Республикасының мемлекеттік зейнетақы жүйесіне қатысудан басқа, қосымша зейнетақы бағдарламалары жоқ. Бұл шығыстар тиісті еңбекақы жататын есептік кезеңде көрсетіледі. Бұдан басқа, Қоғам жұмыскерлерге еңбек қызметі аяқталғаннан кейін елеулі сыйақы төлемейді.

Капитал

Жарғылық капитал

Қарапайым акциялар және дискрециялық дивидендтерге құқығы бар өтеуге жатпайтын артықшылықты акциялар меншікті капитал құрамында көрсетіледі. Бизнестерді біріктіру жағдайларынан басқа, жаңа акцияларды шығаруға тікелей қатысты үшінші тұлғалардың қызметтер ақысын төлеуге жұмсалған шығындар осы эмиссия нәтижесінде алынған соманы азайту ретінде меншікті капитал құрамында көрсетіледі. Алынған қаражаттың әділ құнының шығарылған акциялардың номиналды құнынан асқан сома қосымша капитал ретінде көрсетіледі.

Меншікті сатып алынған акциялар

Қоғамның акцияларын сатып алған жағдайда, төленген өтеу, соның ішінде табыс салығын шегергенде тиісті мәміле бойынша тиісті шығындар, олар жойылған немесе қайта шығарылған сәтке дейін меншікті сатып алынған акциялар ретінде меншікті капиталдың жалпы сомасынан шегеріледі. Мұндай акциялар кейіннен сатылған немесе қайта шығарылған кезде, алынған өтеу меншікті капитал құрамына қосылады. Меншікті сатып алынған акциялар орташа өлшемді құны бойынша есепке алынады.

Дивидендтер

Дивидендтер міндеттеме ретінде танылады және, егер олар есептік күнін қоса алғанда жарияланған жағдайда ғана, есептік күнге меншікті капитал сомасынан шегеріледі. Дивидендтер туралы ақпарат, егер олар есептік күнге дейін ұсынылған болса, сондай-ақ есептік күннен кейін, бірақ қаржылық есептілік шығарылуға бекітілген күнге дейін ұсынылған немесе жарияланған болса, есептілікте ашылады.

Шартты активтер мен міндеттемелер

Шартты міндеттемелер қаржылық жағдай туралы есепте көрсетілмейді, бұл ретте олар туралы ақпарат, егер оларды өтеуге байланысты ресурстардың кету ықтималдығы екіталай болған жағдайларды қоспағанда, қаржылық есептілікте ашылады. Шартты активтер қаржылық жағдай туралы есепте көрсетілмейді, бұл ретте олар туралы ақпарат олармен байланысты экономикалық пайда алу ықтималдығы болған жағдайда қаржылық есептілікте ашылады.

Кірістер мен шығыстарды тану

Түсім, егер Қоғамның экономикалық пайда алу ықтималдығы жоғары болса және түсім сенімді түрде бағаланатын болса, танылады. Түсім қаржылық есептілікте танылуы үшін келесі критерийлер де орындалуы керек:

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

3. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Пайыздық және соған ұқсас түсім мен шығыстар

Қоғам кредиттік құнсызданған қаржылық активтерден басқа, қаржылық активтердің жалпы теңгерімдік құнына тиімді пайыздық мөлшерлемені қолдана отырып, амортизацияланған құн бойынша немесе БЖТӘҚ бойынша бағаланатын борыштық қаржылық активтер бойынша пайыздық түсімді есептейді. Тиімді пайыздық мөлшерлеме – бұл ол бойынша дисконттау кезінде есептік болашақ ақша төлемдері немесе түсімдері қаржы құралының күтілетін қызмет ету мерзімі ішінде немесе қолдануға болатын жағдайда неғұрлым қысқа уақыт мезгілі ішінде қаржылық активтің немесе қаржылық міндеттеменің таза теңгерімдік құнына дәл келтірілетін мөлшерлеме. Есептеу кезінде қаржы құралы бойынша барлық шарттық талаптар (мысалы, мерзімінен бұрын төлеу құқығы) және комиссиялық шығындар немесе тиімді пайыздық мөлшерлеменің ажырамас бөлігі болып табылатын құралға тікелей қатысты қосымша шығындар ескеріледі, бірақ болашақ кредиттік шығындар есепке алынбайды. Қаржылық активтің немесе қаржылық міндеттеменің теңгерімдік құны Қоғам төлемдер немесе түсімдерді бағалауды қайта қараған кезде түзетіледі. Түзетілген теңгерімдік құн бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлеме негізінде есептеледі, ал теңгерімдік құнның өзгеруі пайыздық түсім немесе шығыс ретінде көрсетіледі.

Комиссиялық кірістер

Қоғам клиенттерге көрсететін әртүрлі қызмет түрлерінен комиссиялық кірістер алады. Комиссиялық кірістерді келесі екі санатқа бөлуге болады:

- *Белгілі бір уақыт мезгілі ішінде қызмет көрсеткені үшін алынған комиссиялық кірістер*

Белгілі бір уақыт мезгілі ішінде қызметтер көрсеткені үшін алынған комиссиялық тиісті орындау міндеттемелері орындалуына қарай осы кезең ішінде орындалуға есептеледі. Мұндай баптар комиссиялық кірістерді, листингілік және клирингілік алымдарды, акпараттық қызметтерді, қашықтықтан қол жеткізу қызметтерін және мүшелік жарналарды қамтиды.

- *Операция жасау бойынша қызмет көрсетуден алынған комиссиялық кірістер*

Үшінші тараптың атынан операция жасау бойынша келіссөздер жүргізу немесе оларға қатысу үшін алынған комиссиялық, мысалы, Қоғамның орындау міндеттемесі акцияларды немесе басқа бағалы қағаздарды сатып алу немесе бизнесті сатып алу немесе сату туралы келісім жасау болып табылатын болса, осындай операция аяқталған кезде танылады. Белгілі бір орындау міндеттемелерімен байланысты комиссиялық (немесе комиссиялықтың бір бөлігі) тиісті критерийлер орындалғаннан кейін танылады. Егер шартта айнымалы өтеу қарастырылған болса, комиссиялық кірістер айнымалы өтеуге тән белгісіздік кейіннен шешілген кезде түсімнің жинақталған қорытындысы болып танылған соманың айтарлықтай азаюы орын алмайды деген ықтималдықтың жоғары дәрежесінде ғана танылады.

Дивидендтік кіріс

Табыс Қоғамның төлем алу құқығы белгіленген кезде танылады.

Шетел валютасын қайта санау

Қаржылық есептілік Қоғамның функционалдық валютасы және есептілікті ұсыну валютасы болып табылатын қазақстандық теңгемен ұсынылған. Шетел валютасындағы операциялар бастапқыда операция жасалған күні қолданыстағы айырбас бағамы бойынша функционалдық валютаға қайта саналады. Шетел валютасында көрсетілген монетарлық активтер мен міндеттемелер күні қолданыстағы айырбас бағамы бойынша функционалдық валютаға қайта саналады. Шетел валютасындағы операцияларды қайта санау кезінде туындайтын кірістер мен залалдар жиынтық табыс туралы есепте «Шетел валютасымен жасалған операциялар бойынша таза кіріс» бабында көрсетіледі. Шетел валютасындағы тарихи құны бойынша көрсетілетін монетарлық емес баптар операция жасалған күні қолданыстағы айырбас бағамы бойынша қайта саналады. Шетел валютасында әділ құн бойынша көрсетілетін монетарлық емес баптар әділ құн белгіленген күні қолданыстағы айырбас бағамы бойынша қайта саналады.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

3. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Шетел валютасын қайта санау (жалғасы)

Шетел валютасындағы операция бойынша шарттық айырбас бағамы мен осындай мәміле жасалған күнгі ресми бағам арасындағы айырмашылық шетел валютасындағы операциялар бойынша шығындар шегерілген кіріс құрамына қосылады. 2022 және 2023 жылғы 31 желтоқсандағы ресми бағамдар төменде көрсетілді:

	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
KZT/USD	454,56	462,62
KZT/EUR	502,24	492,86
KZT/RUR	5,06	6,43
KZT/GBP	577,47	556,57

4. Маңызды есеп пайымдаулары мен бағалаулары

Бағалаудың белгісіздігі

Қоғамның есеп саясатын қолдану үдерісінде басшылық өз пайымдауларын қолданды және қаржылық есептілікте танылған сомаларды белгілеген кезде бағалаулар жасады. Төменде пайымдаулар мен бағалауларды қолданудың маңызды жағдайлары келтірілген:

Қаржы құралдарының әділ құны

Егер қаржылық жағдай туралы есепте көрсетілген қаржылық активтер мен қаржылық міндеттемелердің әділ құнын белсенді нарықтағы бағалар негізінде белгілеу мүмкін болмаса, ол математикалық үлгілерді қамтитын әртүрлі бағалау үлгілерін пайдаланумен белгіленеді. Мұндай үлгілер үшін бастапқы деректер мүмкіндігінше байқалатын нарық негізінде анықталады; әйтпесе әділ құнды белгілеу үшін пайымдауды қолдану қажет. Қосымша ақпарат 26-ескертпеде берілген.

Күтілетін кредиттік залалдарды бағалау

Қоғам қаржылық активтер мен дебиторлық берешек бойынша күтілетін кредиттік залалдарға бағалау резервтерін (провизияларды) қалыптастырады. Мұндай резервтердің мөлшерін Қоғам қаржылық активтерге немесе олардың эмитенттеріне берілген кредиттік рейтингтерге, сондай-ақ қалыптастыру мерзімдері мен дебиторлық берешек мөлшеріне қарай белгілейді.

Негізгі құралдар мен материалдық емес активтердің құнсыздануы

Әрбір есепті кезеңнің соңында Қоғам өзінің негізгі құралдары мен материалдық емес активтерінің баланстық құнын осындай активтердің құнсыздану белгілерін анықтау тұрғысынан тексереді. Басшылық ішкі және сыртқы факторларды талдау негізінде есепті күнге ықтимал құнсыздану белгілерінің болуын белгілейді. Құнсыздану белгілері болған жағдайда Қоғам өтелетін құнды бағалайды. Өтелетін құн сатуға жұмсалған шығындар мен пайдалану құндылығы шегеріле отырып, әділ құнның ең үлкені ретінде айқындалады. Генерациялайтын бірліктің өтелетін құнын айқындау басшылықтың бағаларын пайдалануды көздейді. Пайдалану құнын анықтау үшін пайдаланылған әдістерге ақшалай қаражаттың дисконтталған ағынының әдістері де кіреді. Пайдаланылатын әдіснамаларды қоса алғанда, бұл бағалаулар әділ құнға және сайып келгенде қаржылық емес активтердің кез келген құнсыздану сомасына немесе оны болашақ кезеңдерде қалпына келтіруге елеулі әсер етуі мүмкін.

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша сыртқы және ішкі индикаторларды талдау нәтижелері бойынша Қоғам негізгі құралдар мен материалдық емес активтердің құнсыздану белгілерін таппады.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

4. Маңызды есеп пайымдаулары мен бағалаулары (жалғасы)

Сот талқылаулары

ХҚЕС сәйкес Қоғам өткен оқиғаларға байланысты ағымдағы міндеттеме болған, экономикалық пайдаларды аудару мүмкін болған және оларды аударуға жұмсалатын шығындар құны сенімді түрде бағаланатын болған жағдайда ғана резервтерді таниды. Егер бұл критерийлер орындалмаса, резервтер есептеп жазылмайды, бұл ретте мұндай шартты міндеттеме қаржылық есептілікке ескертпелерде ашылады. Қазіргі уақытта қаржылық есептілікте көрсетілмеген немесе ашылмаған кез келген міндеттеменің туындауы Қоғамның қаржылық жағдайына елеулі әсер етуі мүмкін. Осы бухгалтерлік қағидатты сот талқылауларына қолдану Қоғам басшылығынан басшылықтың бақылауынан тыс әртүрлі нақты және заңды мәселелер бойынша шешім қабылдауды талап етеді. Қоғам шешілмеген сот талқылауларын олардың даму барысында өзгерістер пайда болған сайын және әрбір есептік күнде қаржылық есептілікте резервтерді құру қажеттілігін бағалау үшін қайта қарайды. Резервтерді құру туралы шешім қабылдау кезінде ескерілетін факторлардың қатарында – қуынымның, шағымның айыппұлдың мәні, заң процесі және сот талқылауы жүріп жатқан, қуыным берілген немесе айыппұл салынған юрисдикциядағы ықтимал залалдың сомасы, сот талқылауының барысы (соның ішінде қаржылық есептілік берілген күннен кейін, бірақ ол жарияланғанға дейін), заң кеңесшілерінің пікірлері немесе көзқарастары, осыған ұқсас талқылаулардың бұрынғы тәжірибесі және Қоғам басшылығының қуынымға, шағымға немесе айыппұлға қалай жауап беруге қатысты кез келген шешімдері.

Жалға алу шарттарының қолданылу мерзімі

Қоғам жалға алушы ретінде әрекет ететін барлық жалдау шарттары заңды түрде бір жылға жасалады. Сондықтан жалдаудың нақты күтілетін мерзімдерін анықтау үшін қоғам жалдау шарттарының қолданылу мерзімдерін ұзарту құқығын орындау немесе орындамау үшін қоғамның экономикалық ынталандыруының болуын негіздейтін барлық тиісті факторлар мен мән-жайларды ескереді. Мұндай факторлар болуы мүмкін:

- әртүрлі түрдегі жалға алынған мүлікті жақсарту;
- жалға алуды тоқтатуға байланысты шығындар;
- мұндай базалық активтің жалға алушының қызметі үшін мәні, мысалы, базалық активтің мамандандырылған актив болып табылатындығын, базалық активтің орналасқан жерін және қолайлы балама нұсқалардың болуын ескере отырып.

Жоғарыда аталған факторларды анықтаған кезде, Қоғам әдетте активтердің белгілі бір түрлерін пайдаланатын кезеңге, сондай-ақ қоғамның мұны істеуінің экономикалық себептеріне қатысты өткен тәжірибеге назар аударады. Қызметтің ауқымы мен сипатының өзгеруі, саладағы жағдайлар менеджменттің нақты күтілетін жалдау мерзімдері туралы пікіріне, сәйкесінше қаржылық есептілікте ұсынылған көрсеткіштерге әсер етуі мүмкін.

Резервтік қорлардың жеткіліктілігін бағалау

Резервтік қор нарыққа қатысушылардың ықтимал дефолтын жабу үшін «Бағалы қағаздар нарығы туралы» Қазақстан Республикасы Заңының талаптарына сәйкес қалыптастырылады.

Қор нарығында клиринг қызметін бастау мақсатында 2023 жылғы қыркүйекте қоғам «Клирингілік қорлардың мөлшерін айқындау әдістемесі» қоғамының ішкі құжатына (бұдан әрі – әдістеме) сәйкес қор нарығы үшін клирингілік қорлардың мөлшерін бағалауды жүргізді.

Қор нарығының клирингілік кепілдік қорының мөлшерін бағалау 2022 жылдың 1 қаңтарынан бастап 2023 жылдың 1 қаңтарына дейінгі кезеңдегі іріктеме негізінде жүзеге асырылды:

- бағалы қағаздармен мәмілеге қатысушылардың барлық сауда шоттары бойынша кезеңнің әрбір есептік күні үшін нетто-позициялардың есептелген мөлшерімен іріктеу (бұл ретте іріктемеден ҚР ҰБ және БЖЗҚ ашық позициялары алынып тасталады);
- әрбір есеп айырысу күні үшін сауда-саттыққа қатысушылардың барлық сауда шоттары бойынша қаржы құралдарының қалдықтарын іріктеу, бұл ретте мәмілелер бойынша қамтамасыз етуде қабылданатын бағалы қағаздар бойынша қалдықтар ғана іріктеледі.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

4. Маңызды есеп пайымдаулары мен бағалаулары (жалғасы)

Резервтік қорлардың жеткіліктілігін бағалау (жалғасы)

Қарастырылған үлгілерді талдау нәтижесінде барлық ықтимал шығындардан (осы биржалық нарықтың қаржы құралдарының нарықтық бағасының өзгеруінен ықтимал шығын, көрсетілген міндеттемелердің ең көп көлемі бар екі клирингілік қатысушы нетто-міндеттемелерді орындамаған жағдайда туындауы мүмкін) әрбір қатысушы үшін алынған мәндерден олардың ықтимал шығындарының ең жоғары мәндері іріктеліп алынды, екі ең жоғары позиция таңдалды және олар есептелді сома (екі ең жоғары ықтимал шығын сомасы 4 415 881 894 теңгені құрады).

Бұл ретте Қоғамның қор нарығының резервтік қорына Әдістемеге сәйкес есептелген жарнасының сомасы 2 208 000 000 теңгені (50%) құрады.

Қоғамның резервтік қорды қалыптастыру туралы шешім қабылдаған күніне қоғамның қаражатынан клирингілік резервтік қорға енгізу үшін ең жоғары мүмкін сома 1 350 000 000 теңгені құрады, 858 000 000 теңге мөлшеріндегі соманы қоғамның болашақ кезеңдердегі кірісі есебінен толықтыру ұсынылды.

2024 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша Қоғам қор нарығының 2023 жылдың 1 қаңтарынан бастап 2024 жылдың 1 қаңтарына дейінгі кезеңдегі резервтік және кепілдік қорларының болжамды жиынтық мөлшерін келесі үлгілер негізінде есептеді.

- бағалы қағаздармен мәмілеге қатысушылардың барлық сауда шоттары бойынша кезеңнің әрбір есептік күні үшін нетто-позициялардың есептелген мөлшерімен іріктеу (бұл ретте іріктемеден ҚР ҰБ және БЖЗҚ ашық позициялары алынып тасталады);
- әрбір есеп айырысу күні үшін сауда-саттыққа қатысушылардың барлық сауда шоттары бойынша қаржы құралдарының қалдықтарын іріктеу, бұл ретте мәмілелер бойынша қамтамасыз етуде қабылданатын бағалы қағаздар бойынша қалдықтар ғана іріктеледі.

Әдістемеге сәйкес қор нарығындағы Қоғамның резервтік және кепілдік қорларының бағалау жиынтық мөлшері 2 155 129 725 теңгені құрады. Бұл ретте қоғамның клирингілік резервтік қорының бағалау мөлшері 1 077 564 863 теңгені құрады. Қоғамның Директорлар кеңесі 2023 жылғы 23 ақпандағы (№3 отырыс хаттамасы) қор нарығында клирингілік резервтік қорды 2 208 000 000 теңге мөлшеріне дейін (Қоғамның Бас ұйымының қалыптастырылған резервтік қорының мөлшеріне дейін) ұлғайту туралы шешім қабылдады.

2024 жылғы 26 ақпанда қоғам қор нарығының резервтік қорын өз қаражатынан қалыптастыруды жүзеге асырды, нәтижесінде қор нарығының клирингілік резервтік қорының жиынтық мөлшері 2 208 000 000 теңгені құрады.

Қоғамның қор нарығындағы қызметін бастаған күнгі жағдай бойынша қалыптасқан резервтік қордың жеткіліктілігін бағалау үшін қатысушылардың 2023 жылға арналған ашық позициялары бойынша нақты деректерге ретроспективті талдау (бэк-тестинг) жүргізілді.

Бэк-тестинг нәтижелері бойынша екі ең жоғары әлеуетті жабылмаған шығынның сомасы 1 989 285 473,53 теңгені құрады. 0,50 деңгейінде Әдістемеге сәйкес Қоғам белгілеген жалпы клирингілік қорлардағы резервтік қор үлесін ескере отырып, Қоғамның қор нарығының резервтік қорына салымның болжамды сомасы 994 642 736,76 теңгеге бағаланады. Көрсетілген сома 1 350 000 000 теңге сомасында қор нарығындағы қызметті бастаған күні Қоғамның өз қаражаты есебінен қалыптастырылған клирингілік резервтік қор есебінен толық жабылуы мүмкін.

Сонымен қатар, Қоғамның бас ұйымы Қоғамға клиринг және есеп айырысу функцияларын, сондай-ақ қор нарығындағы орталық контрагенттің функцияларын беру кезінде Қоғамның орталық контрагент функциясын орындау кезінде оның ықтимал міндеттемелерін жабу үшін қажетті қаржылық қолдау көрсету мақсатында қор нарығындағы клирингілік резервтік қор таратылмаған. Осылайша, 2024 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша қор нарығы биржасының клирингілік резервтік қоры 2 208 000 000 теңге мөлшерінде қалыптастырылды.

2024 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша биржаның клирингілік резервтік қорының көрсетілген мөлшері қоғамның қор нарығындағы клирингілік резервтік қорының бағалау жиынтық мөлшерін толығымен жабады. Қажет болған жағдайда Биржа қоғамның жабылмаған шығындарын жабу үшін берілген сомаларды аударады.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

5. Комиссиялық кірістер және өзге де кірістер
Комиссионные доходы включают в себя следующие позиции:

	2023 жыл	2022 жыл
Клирингілік алым	790 568	-
Ақпараттық қызметтер көрсетуден түскен кірістер	1 891	34 159
Түсім жиыны	792 459	34 159

Қаржылық жағдайы туралы есепте Қоғам клиенттермен жасасқан шарттармен байланысты шарт бойынша келесі активтерді және шарт бойынша міндеттемелерді таныды:

	2023 жыл	2022 жыл
Шарт бойынша активтер (басқа активтер құрамында ұсынылған)	264 176	231
Шарт бойынша міндеттемелер (алынған аванстар ретінде ұсынылған)	406	2 298

Қоғам, өткен күнтізбелік ай үшін ай сайын комиссия алады.

Қоғам 15 ХҚЕС (IFRS) 121-тармағында қарастырылған тәжірибелік сипаттағы жеңілдетуді қолданады және бастапқы күтілетін қолданылу мерзімі бір жылдан аспайтын шарттар бойынша қалған орындау міндеттері туралы ақпаратты ашпайды.

6. Пайыздық кірістер

	2023 жыл	2022 жыл
Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын қаржылық активтер		
Кері РЕПО шарттары	451 325	-
Кредиттік ұйымдардағы қаражат	6 838	14 652
Инвестициялық бағалы қағаздар	149 060	-
Қаржылық активтер бойынша пайыздық кіріс жиыны	607 223	14 652

7. Кредиттік шығындар бойынша шығыстар

	2023 жыл	2022 жыл
ХҚЕС 9 сәйкес күтілетін кредиттік залалдарды жабуға арналған резервті (провизияны) қалыптастыру		
Ақша және оның баламалары	194	-
Кредиттік ұйымдардағы қаражат	(681)	681
Сауда-саттыққа қатысушылардың ақшасы (маржалық қамтамасыз ету және кепілдік жарналар)	129 832	-
Инвестициялық бағалы қағаздар	2 845	-
Өзге активтер (дебиторлық берешек)	(38)	231
Қаржы активтері бойынша пайыздық кірістің жиыны	132 152	912

8. Өзге кірістер

	2023 жыл	2022 жыл
Алынған айыппұлдар, тұрақсыздық айыбы	278	-
Салықтар бойынша дербес шоттардың сальдосын түзету	-	1 175
ТМҚ сатудан түскен табыс	-	1 094
Негізгі құралдар активтерінің шығуынан түсетін кіріс	-	13 780
Өзге кірістердің жиыны	278	16 049

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

9. Операциялық шығыстар

	2023 жыл	2022 жыл
Қызметкерлерге жұмсалатын шығыстар	149 374	8 802
Тозу және амортизация (16, 17-ескертпелер)	103	2 209
Әлеуметтік салық	10 304	678
Табысқа салынатын салықтаан басқа салықтар	1 990	264
Негізгі құралдарға және материалдық емес активтерге техникалық қызмет көрсету	9 403	1 974
Банк қызметтері	498	586
Коммуникациялар және SWIFT қызмет көрсету	296	64
Ақпараттық қызметтер	508	89
Бизнесі дамытуға жұмсалатын шығыстар	131	-
ТМҚ, НҚ істен шығуы	-	12 847
Кәсіби қызметтер	14 340	46
Операциялық жалдау	123 018	184
Іссапарлық шығыстар	2 725	-
Сактандыру төлемдері	2 101	312
Пошталық және курьерлік қызметтерге жұмсалатын шығыстар	-	1 721
Сатуға арналған активтің құнсыздануы	-	682
Өзге шығыстар	757	1 351
Операциялық шығыстар жиыны	315 548	31 809

10. Салық салу

Корпоративтік табыс салығы бойынша шығыс келесі баптардан тұрады:

	2023 жыл	2022 жыл
Корпоративтік табыс салығын есептеу – ағымдағы бөлік	183 442	2 332
Кейінге қалдырылған салықты есептеу – мезгілдік айырмалардың пайда болуы және азаюы	(331)	4 141
Корпоративтік табыс салығы бойынша шығыс	183 111	6 473

Қоғамның кірісіне Қазақстан Республикасында ғана салық салынады. Салықтық заңнамаға сәйкес, қолданылатын корпоративтік табыс салығы 2023 және 2022 жылдары 20% құрайды. Осы қаржылық есептілікте көрсетілген корпоративтік табыс салығы бойынша шығыстарды және 31 желтоқсанда аяқталған жылдардағы салықтың нормативтік мөлшерлемесіне көбейтілген корпоративтік табыс салығы бойынша шығыстарға дейінгі пайданы салыстырып тексеру келесі түрде көрінеді.

	2023 жыл	2022 жыл
Корпоративтік табыс салығы бойынша шығыстарға дейінгі пайда	952 260	31 938
Салықтың нормативтік мөлшерлемесі	20%	20%
Нормативтік мөлшерлеме бойынша есептелген салық	190 452	6 388
Өткен жылдарды түзету	968	-
Салық салуға жатпайтын кіріс:		
Мемлекеттік бағалы қағаздар және басқа бағалы қағаздар бойынша салық салынбайтын пайыздық кіріс	(30 843)	-
Активтердің құнсыздануы бойынша резерв	24 541	-
Өзгесі	(2 007)	85
Корпоративтік табыс салығы бойыншы шығыс	183 111	6 473

31 желтоқсандағы кейінге қалдырылған салықтық активтер мен міндеттемелер, сондай-ақ тиісті жылдардағы олардың қозғалысы келесі жайғасымдарды қамтиды:

	Мезгілдік айырмалардың пайда болуы және азаюы			Мезгілдік айырмалардың пайда болуы және азаюы			2023 жылғы 31 желтоқсан
	2022 жылғы 31 желтоқсан	Пайда немесе залал құрамында	Басқа жиынтық табыс құрамында	2022 жылғы 31 желтоқсан	Пайда немесе залал құрамында	Басқа жиынтық табыс құрамында	
Шегерілетін мезгілдік айырмалардың салықтық әсер							
Негізгі құралдар және материалдық емес активтер	123	20	-	143	(55)	-	88
Сауда дебиторлық берешек	-	46	-	46	(7)	-	39
Қаржы ұйымдарындағы қаражат	-	136	-	136	(136)	-	-
Пайдаланылмаған демалыстар бойынша есептеулер	1 475	(1 210)	-	265	907	-	1 172
Шарттар бойынша міндеттемелер	3 511	(3 133)	-	378	(378)	-	-
Кейінге қалдырылған салық активі	5 109	(4 141)	-	968	331	-	1 299

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

11. Бір акцияға түскен пайда

Акцияға базалық пайданы есептеу үшін пайдаланылған жай акциялар пайдасының және орташа өлшемді санының көрсеткіштері төменде келтірілген:

	2023 жыл	2022 жыл
Қоғам акционерлеріне тиесілі жылдағы таза пайда	769 149	25 465
Акцияға базалық пайданы белгілеуге арналған үшін жай акциялардың орташа өлшемді саны	372	55
Акцияға базалық және бытыраңқы кіріс (теңге)	2 067 605	463 000

12. Қаржы ұйымдарындағы ақша қаражаты және оның баламалары мен қаражаттары

Ақша қаражаты және оның баламалары келесі жайғасымдарды қамтиды:

	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
Кредиттік ұйымдардағы корреспонденттік шоттар	51 693 285	26 695
ККЗ арналған бағалау резервін шегергенде	(130 026)	-
Ақшалай қаражат және оның баламалары	51 563 259	26 695

Банктердегі корреспонденттік шоттар келесі жайғасымдарды қамтиды:

	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
«Бағалы қағаздардың орталық депозитарийі» АҚ	51 640 556	-
Өзге кредиттік ұйымдар	52 729	26 695
Кредиттік ұйымдардағы корреспонденттік шоттар	51 693 285	26 695

2023 жылғы 31 желтоқсандағы және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ақшалай қаражат және оның баламаларының қалдықтары кредиттік тәуекелдің немесе құнсызданудың елеулі ұлғаюының белгілерін көрсетпейді. Жылдағы ККЗ арналған бағалау резервтері өзгерістерінің талдауы төменде келтірілген:

	2023 жыл	2022 жыл
1 қаңтардағы ККЗ арналған бағалау резерві	681	-
Резервтің таза өзгерісі	129 345	-
31 желтоқсанда	130 026	-

Қаржы ұйымдарындағы қаражат төмендегі позицияларды қамтыды:

	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
90 күннен астам мерзімге орналастырылған мерзімді депозиттер	-	162 609
ККЗ арналған бағалау резервін шегергенде	-	(682)
Қаржы ұйымдарындағы қаражат	-	161 927

Standard&Poor's рейтингтік агенттігінің деректері бойынша BB+ кредиттік рейтингі бар банкте орналастырылған мерзімді депозиттер мерзімді депозиттер жылдық 11,25%-дан 11,35%-ға дейінгі тиімді сыйақы мөлшерлемесімен 90 күннен асатын салымдарды білдіреді.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

13. «Кері РЕПО» операциялары

«Кері РЕПО» операциялары келесі түрде ұсынылды:

	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
Теңгемен	11 588 365	-
АҚШ долларымен		-
«кері РЕПО» операцияларының жиыны	11 588 365	-

14. Инвестициялық бағалы қағаздар

Инвестициялық бағалы қағаздар келесі жайғасымдарды қамтиды:

	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
Амортизацияланған құны бойынша есептелетін борыштық бағалы қағаздар		
Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің ноталары	2 515 455	-
ККЗ арналған бағалау резервін шегергенде	(2 845)	-
Инвестициялық бағалы қағаздар	2 512 610	-

Резервтік қозғалыс төменде ұсынылды:

	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
Кезең басындағы ККЗ бойынша бағалау резерві	-	-
Резерв есептелінді	(2 845)	-
Кезең соңындағы ККЗ бойынша бағалау резерві	(2 845)	-

15. Берілген аванстар

	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
Жұмыстар мен қызметтерді жеткізуге берілген қысқа мерзімді аванстар	1 834	4
Берілген аванстар жиыны	1 834	4

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

16. Негізгі құралдар

	Машиналар мен жабдық	Өзгесі	Жиыны
Бастапқы құны			
2022 жылғы 1 қаңтар	1 771	858	2 629
Істен шығуы	(1 248)	(725)	(1 973)
2022 жылғы 31 желтоқсан	523	133	656
Түсімдер	-	90	90
2023 жылғы 31 желтоқсан	523	223	746
Жинақталған амортизация			
2022 жылғы 1 қаңтар	(864)	(404)	(1 268)
Істен шығуы	586	327	913
Есептелген амортизация	(122)	(38)	(160)
2022 жылғы 31 желтоқсан	(400)	(115)	(515)
Есептелген амортизация	(68)	(9)	(77)
2023 жылғы 31 желтоқсан	(468)	(124)	(592)
Таза теңгерімдік құны			
2022 жылғы 1 қаңтарға	907	454	1 361
2022 жылғы 31 желтоқсанға	123	18	141
2023 жылғы 31 желтоқсанға	55	99	154

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша толық өзін-өзі сұрыптаған негізгі құралдар болмады (2022 жылғы 31 желтоқсанда: 0 теңге).

17. Материалдық емес активтер

Төменде материалдық емес активтер баптары бойынша қозғалыс көрсетілген:

	Бағдарламалық өнім	Бағдарламалық жасақтама	Жиыны
Бастапқы құны			
2022 жылғы 1 қаңтар	21 646	171	21 817
Істен шығуы	(21 646)	(50)	(21 696)
2022 жылғы 31 желтоқсан	-	121	121
Түсімдер	-	259	259
2023 жылғы 31 желтоқсан	-	380	380
Жинақталған амортизация			
2022 жылғы 1 қаңтар	(7 865)	(62)	(7 927)
Есептелген амортизация	(2 029)	(20)	(2 049)
Істен шығуы	9 894	16	9 910
2022 жылғы 31 желтоқсан	-	(66)	(66)
Есептелген тозу	-	(26)	(26)
2023 жылғы 31 желтоқсан	-	(92)	(92)
Таза теңгерімдік құны			
2022 жылғы 1 қаңтарға	13 781	109	13 890
2022 жылғы 31 желтоқсанға	-	55	55
2023 жылғы 31 желтоқсанға	-	288	288

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша толық өзіндік құнсызданған материалдық емес активтер болмады (2022 жылғы 31 желтоқсанда: 0 теңге).

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

18. Өзге активтер

Өзге активтерге келесі позициялар кіреді:

	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
Өзге қаржы активтері		
Ақпараттық қызметтерден түскен кірісті алу	194	231
Клирингілік операциялар бойынша қызметтен түскен кірістер	263 982	-
Өзге де қаржы активтерінің жиыны	264 176	231
ККЗ арналған бағалау резервін шегергенде	(194)	(231)
Өзге де қаржы активтерінің жиыны	263 982	-
Өзге қаржылық емес активтер		
Корпоративтік табыс салығынан өзге салықтар	15 368	123
Болашақ кезеңдердің шығындары	104	39
Тауарлық-материалдық қорлар	256	-
Өзге активтердің жиыны	279 710	162

19. Клирингілік қатысушылардың қаражаты

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша клирингілік қатысушылардың қаражаты нарыққа клирингілік қатысушылардың нетто-міндеттемелерін орындауды қамтамасыз ету болып табылатын кепілдік және маржалық жарналармен ұсынылған.

	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
Қор нарығы бойынша қамтамасыз ету	63 242 545	-
Клирингілік қатысушылар қаражатының жиыны	63 242 545	-

Қаражатты келесі клирингілік қатысушылар орналастырды:

	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
Екінші деңгейдегі қазақстандық банктер	24 788 881	-
Өзге қаржы ұйымдары	38 453 664	-
Клирингілік қатысушылар қаражатының жиыны	63 242 545	-

20. Орталық контрагенттің қаржылық активтері мен міндеттемелері

	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
Кері РЕПО шарттары	2 877 258 922	-
Орталық контрагенттің қаржылық активтерінің жиыны	2 877 258 922	-
Кері РЕПО шарттары	2 877 258 922	-
Орталық контрагенттің қаржылық міндеттемелерінің жиыны	2 877 258 922	-

Орталық контрагенттің қаржылық активтері дебиторлық берешекті және «РЕПО» мәмілелерін, орталық контрагенттің қаржылық міндеттемелерін – қоғамның нарық қатысушыларымен орталық контрагент ролінде жасасқан тиісті мәмілелер бойынша кредиторлық берешекті білдіреді.

Жекелеген контрагенттердің қарсы талаптары мен міндеттемелерін өзара есепке алу ХҚЕС (IAS) 32 сәйкес жүргізіледі.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

21. Өзге міндеттемелер

Өзге міндеттемелер келесі позицияларды қамтиды:

	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
Өзге қаржылық міндеттемелер		
Кредиторлық берешек	4 942	53
Корпоративтік табыс салығынан өзге салықтар	9 900	663
Өзге қаржылық міндеттемелер жиыны	14 842	716
Өзге қаржылық емес міндеттемелер		
Пайдаланылмаған демалыстар үшін есептелген төлемдер	5 858	1 325
Өзгесі	12	833
Өзге қаржылық емес міндеттемелердің жиыны	5 870	2 158

22. Жарғылық капитал

Қоғамның жарғылық капиталы жай акциялардың келесі санымен ұсынылған:

	Шығарылған акциялардың саны	Сатып алынған акциялардың саны	Айналыс- тағы акциялар- дың саны	Жарғылық капитал	Меншікті сатып алынған акциялар
2022 жылғы 1 қаңтар					
2022 жылғы 31 желтоқсан	400 000		55	178 872	
2023 жылғы 31 желтоқсан	400 000		531	1 726 924	

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жарияланған жай акциялардың жалпы саны 400 000 дананы (2022 жылғы 31 желтоқсанда: 400 000 дана) құрады, жарияланған акциялар 531 дана (2022-55 дана) көлемінде орналастырылды және толық төленді.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

23. Шарттық және шартты міндеттемелер

Операциялық орта

Қазақстанда нарықтық экономика талаптарына сай келетін экономикалық реформалар мен құқықтық, салықтық және әкімшілік инфрақұрылымды дамыту жалғасуда. Қазақстан экономикасының тұрақтылығы болашақта көп жағдайда осы реформалардың барысына, сондай-ақ Үкіметтің экономика, қаржы және ақша-кредит саясаты саласында қабылдап жатқан шараларының тиімділігіне байланысты болады.

Мұнай бағасының төмендеуі және теңгенің негізгі шетел валюталарына қатысты құбылмалылығы Қазақстан экономикасына теріс әсер етуде. Теңгемен пайыздық мөлшерлемелер жоғары болып қалады. Осы факторлардың жиынтығы капиталдың қол жетімділігінің төмендеуіне және оның құнының өсуіне, сондай-ақ одан әрі экономикалық өсуге қатысты белгісіздіктің жоғарылауына әкелді, бұл Қоғамның қаржылық жағдайына, қызметінің нәтижелері мен экономикалық перспективаларына теріс әсер етуі мүмкін. Қоғам басшылығы қазіргі жағдайда компанияның экономикалық тұрақтылығын сақтау үшін тиісті шаралар қолданады деп санайды.

Салық салу

Қазақстан Республикасындағы салық шарттары өзгертуге және жүйесіз қолдануға және түсіндіруге бейім. Қазақстандық заңдар мен Қоғамның ережелерін қазақстандық уәкілетті органдармен түсіндірудегі алшақтықтар қосымша салықтардың, айыппұлдар мен өсімпұлдардың есептелуіне әкелуі мүмкін.

Қазақстандық заңнама және салық салу практикасы үздіксіз даму жағдайында, сондықтан әртүрлі түсіндірулерге және кері күші болуы мүмкін жиі өзгерістерге ұшырайды. Кейбір жағдайларда салық салынатын базаны айқындау мақсатында салық заңнамасы ХҚЕС ережелеріне сілтеме жасайды, бұл ретте қазақстандық салық органдарының ХҚЕС-тің тиісті ережелерін түсіндіруі басшылық осы қаржылық есептілікті дайындау кезінде қолданған есепке алу саясаттарынан, пайымдаулардан және бағалардан ерекшеленуі мүмкін, бұл банкте қосымша салық міндеттемелерінің туындауына әкеп соғуы мүмкін. Салық органдары салық жылы аяқталғаннан кейін үш жыл ішінде ретроспективті тексеру жүргізе алады. Қоғам басшылығы оның тиісті заңнаманы түсіндіруі қолайлы және компанияның салық ұстанымы негізделген деп санайды.

Сот талқылаулары

Қалыпты қызмет барысында Қоғам сот талаптары мен шағымдарының нысаны болады. Басшылықтың пікірінше, мұндай қуынымдар немесе шағымдар нәтижесінде туындайтын ықтимал міндеттемелер (бар болған жағдайда) Компанияның қаржылық жағдайына немесе болашақтағы қызмет нәтижелеріне елеулі жағымсыз әсер етпейді.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

24. Тәуекелдерді басқару саясаты

Кіріспе

Тәуекелдерді басқару Қоғам қызметінің ажырамас бөлігі болып табылады. Қоғамның қызметіне тән негізгі тәуекелдер:

- кредиттік тәуекел;
- өтімділікті жоғалту қаупі;
- нарықтық (валюталық, пайыздық, баға) және жүйелік тәуекелдер;
- операциялық тәуекел, ақпараттық базалармен байланысты тәуекелдер;
- құқықтық және сәйкестік тәуекелі.

Қоғам тәуекелдерді басқару бойынша тиімді және әсерлі процестің болуының маңыздылығын таниды. Қоғам тиімді және әсерлі тәуекелдерді басқару саясатын қамтамасыз ету үшін негізгі мақсаты Қоғамды бар тәуекелдерден қорғау және оған жоспарланған көрсеткіштерге қол жеткізуге мүмкіндік беру болып табылатын тәуекелдерді басқарудың негізгі қағидаларын белгіледі. Тәуекелдерді басқару жүйесінің негізгі міндеттері мыналар болып табылады: тәуекелдер көздерін анықтау, тәуекелдер деңгейлерін өзгерту, тәуекелдерді басқару саласындағы саясаттар мен ережелерді әзірлеу және лимиттерді орнату және кейіннен оларды сақтауды қоса алғанда, бақылау механизмдерін енгізу.

Тәуекелдерді басқару саясаты, сәйкестендіру, бағалау, тәуекелдік жағдайларды бақылау немесе әрекет ету тәртібі, сондай-ақ, Қоғамның қаржылық және операциялық тәуекелдерін басқару тәртібі Қоғамның тиісті ішкі құжаттарымен реттеледі.

Бұдан әрі Қоғамның негізгі тәуекелдеріне қатысты сипаттама берілген.

Тәуекелдерді басқару құрылымы

Тәуекелдерді анықтау және оларды бақылау үшін жалпы жауапкершілікті Директорлар кеңесі көтереді, алайда тәуекелдерді басқару және бақылау үшін жауапты жеке тәуелсіз органдар да бар.

Директорлар кеңесі

Директорлар кеңесі тәуекелдердің барлық түрлері бойынша саясат тұжырымдамасы қағидаларын және лимиттерді бекіту тәуекелдерін басқару стратегиясын әзірлеуге жауаптылықта болады. Қосымша, Директорлар кеңесі тәуекелдерді басқарудың маңызды мәселелеріне жауапты және тәуекелдерге қатысты қабылданған тиісті шешімдердің орындалуын бақылайды және оларды бақылауды жүзеге асырады.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

24. Тәуекелдерді басқару саясаты (жалғасы)

Кіріспе (жалғасы)

Басқарма

Басқарма Қоғамдағы тәуекелдерді басқарудың тиімді жүйесінің ұйымдастырылуын қамтамасыз етуге жауаптылықта болады.

Нарықтық тәуекелдер жөніндегі комитет

Ең аз талап етілетін құрамын Басқарма айқындайтын Қоғамның алқалы консультативтік органы, дербес құрамы Басқарма Төрағасының бұйрығымен бекітіледі. Нарықтық тәуекелдер жөніндегі комитеттің негізгі қызметі талдауға, бақылауға және қаржы нарықтарындағы жағдайларға, Биржаның қызметіне, оның контрагенттері - Қоғамның мүшелерінің, шығарушылардың және инвесторлардың қызметіне байланысты тәуекелдерді анықтау болып табылады.

Инвестициялық комитет

Қоғамның алқалы органы, оның құрамын Басқарма бекітеді. Инвестициялық комитеттің негізгі функциялары биржа активтері есебінен қаржы құралдарымен мәмілелер жасау бойынша инвестициялық шешімдер қабылдау және инвестициялауға байланысты қаржылық тәуекелдер деңгейін барынша азайтуды қамтамасыз ету болып табылады.

Тәуекелді азайту

Тәуекелдерді басқару шеңберінде Қоғам пайыздық мөлшерлемелердегі, айырбас бағамдарындағы, акциялар бағасының өзгеру тәуекеліндегі, кредиттік тәуекелдегі, сондай-ақ болжанатын мәмілелер бойынша позициялардағы өзгерістер салдарынан туындайтын позицияларды басқару үшін туынды және басқа да құралдарды пайдаланады. Қоғам өзінің кредиттік тәуекелін төмендету үшін қамтамасыз етуді белсенді пайдаланады.

Тәуекелдің аса шоғырлануы

Тәуекелдің шоғырлануы бірқатар контрагенттер ұқсас қызмет түрлерін жүзеге асырған немесе олардың қызметі бір географиялық аймақта жүргізілген немесе контрагенттер ұқсас экономикалық сипаттамаларға ие болған және экономикалық, саяси және басқа жағдайлардағы өзгерістер нәтижесінде осы контрагенттердің шарттық міндеттемелерді орындау қабілетіне ұқсас әсер еткен жағдайда туындайды. Тәуекелдің шоғырлануы белгілі бір салаға немесе географиялық аймаққа әсер ететін жағдайлардағы өзгерістерге Қоғам қызметінің нәтижелерінің салыстырмалы сезімталдығын көрсетеді.

Тәуекелдің аса шоғырлануын болдырмас үшін Қоғамның саясаты мен рәсімдері әртараптандырылған портфельді қолдауға бағытталған арнайы қағидаттарды қамтиды. Шоғырланумен белгіленген тәуекел басқарылады.

Кредиттік тәуекел

Кредиттік тәуекел – өзінің клиенттері немесе контрагенттері шарттық міндеттемелерін орындамауы салдарынан компанияның шығынға ұшырау тәуекелі. Қоғам кредиттік тәуекелді компания жеке контрагенттер бойынша қабылдауға дайын тәуекелдің шекті мөлшерін белгілеу арқылы, сондай-ақ белгіленген тәуекел лимиттерінің сақталуын мониторинг жүргізу көмегімен басқарады.

Директорлар кеңесінің шешімімен бекітілген активтерді инвестициялау саясатына сәйкес активтердің түрлері, өтімділік дәрежесі, кірістілік деңгейі, мерзімділік бойынша әртараптандырылған қаржы құралдарының кірістілігі мен тәуекелі бойынша теңгерімді портфельдерін қалыптастыру жүзеге асырылады.

Активтерді инвестициялау саясатына сәйкес Қоғам ай сайын Қоғамның инвестициялық портфельдеріне талдау жүргізеді, бұл ретте тәуекелдерді басқару бөлімі тоқсан сайын инвестициялық портфельдердің жай - күйіне және қаржы құралдарының дефолт ықтималдығын, сондай-ақ Биржаның инвестициялық портфельдерінің стресс-және бэк-тестілеуін айқындауды қоса алғанда, олардың тәуекелдерге ұшырағыштығына талдау жүргізеді.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

24. Тәуекелдерді басқару саясаты (жалғасы)**Кредиттік тәуекел (жалғасы)***Орталық контрагентпен жасалатын операциялар*

Орталық контрагенттің қызметін атқара отырып, Қоғам сондай-ақ клирингілік қатысушылардың өз міндеттемелерін орындамау тәуекелдерін өз мойнына алуына және сонымен бірге әрбір адал клирингілік қатысушысы алдындағы өз міндеттемелерін орындауға кепілдік беруіне байланысты кредиттік тәуекелдерге ұшырайды.

Орталық контрагенттің функцияларын орындау кезінде кредиттік тәуекелді басқару мақсатында, Қоғам клирингілік қатысушылардың қаржылық жағдайына Қоғамның ішкі әдістеріне сәйкес белгіленген сенімділік деңгейі жоғары эмитенттердің ақшасы мен өтімді бағалы қағаздарын қамтитын қабылданатын қамтамасыз етудің түрлері мен сапасына талаптарды орнатады. Қоғам өз контрагенттерін және қабылданған тәуекел деңгейін теңгерімді бағалауды қамтамасыз ететін ішкі рейтинг жүйесін әзірледі және үнемі жетілдіріп отырады. Контрагенттерді бағалау контрагенттердің қаржылық жағдайын, ақпараттық ашықтық деңгейін, іскерлік беделін және басқа да қаржылық және қаржылық емес факторларды жан-жақты терең бағалау негізінде жүзеге асырылады.

Қоғам орталық контрагент ретінде әрекет ететін операцияларға байланысты кредиттік тәуекелді төмендету үшін Қоғам халықаралық стандарттарға сәйкес келетін және әртүрлі қорғау желілерінен тұратын қамтамасыз ету пулының көп деңгейлі каскадты құрылымын енгізді.

Сауда-саттыққа қатысушы тарапынан Қоғамның кредиттік тәуекелі Қоғамның «төлемге-қарсы-жеткізу» қағидаты бойынша сауда-саттық бойынша төлемдерді орындауы арқылы барынша азайтылады.

Құнсыздану

Қоғам тиімді пайыздық мөлшерлемені немесе оның болжалды мәнін пайдалана отырып дисконтталатын күтілетін ақшалай қаражаттың түгел алынбауын бағалау үшін күтілетін кредиттік залалдарды (ККЗ) есептейді. Ақшалай қаражаттың түгел алынбауы – бұл шартқа сәйкес ұйымға тиесілі ақша ағындары мен ұйым алуды күтетін ақша ағындары арасындағы айырмашылық. ККЗ есептеу механикасы төменде сипатталған, ал оның негізгі элементтері келесі:

Дефолт ықтималдығы (PD))	<i>Дефолт ықтималдығы</i> - берілген уақыт аралығында дефолттың пайда болу ықтималдығын есептеу. Дефолт, егер активті тану тоқтатылмаса және ол әлі де портфельдің бөлігі болса, қарастырылып отырған кезең ішінде белгілі бір уақытта ғана орын алуы мүмкін.
Дефолт тәуекеліне ұшыраған өлшем (EAD)	<i>Дефолт тәуекеліне ұшырағыш шама</i> есептік күннен кейін осы шамада күтілетін өзгерістерді, оның ішінде негізгі борыш сомасын және шартта немесе басқаша түрде көзделген пайыздарды төлеуді, берілген қарыздар бойынша күтілетін өтеулерді және төдемдердің мерзімі кешіктірілу нәтижесінде есептелген пайыздарды ескере отырып, қандай да бір болашақ күндегі дефолтқа ұшырағыш шаманы есептік бағалау болып табылады.
Дефолт кезіндегі шығын деңгейі (LGD)	<i>Дефолт кезіндегі жоғалтулар деңгейі</i> белгілі бір уақыт мезгілінде дефолт басталған жағдайда пайда болатын залалды есептік бағалау болып табылады. Бұл көрсеткіш шартта көзделген ақша ағындары мен кредитор алуды күтетін, оның ішінде қамтамасыз етуді өткізу нәтижесіндегі, ақша ағындары арасындағы айырмашылық негізінде есептеледі. Әдетте EAD қатысты пайызда көрсетіледі.

Басқа борыштық қаржылық активтер жағдайында ККЗ 12 ай үшін есептеледі. Алайда, бастапқы тану сәтінен бастап қаржы құралы бойынша кредиттік тәуекелдің айтарлықтай артуы байқалса, залалға арналған бағалау резерві бүкіл мерзім үшін күтілетін кредиттік залалдарға тең сомада бағаланады.

Дебиторлық берешекке қатысты Қоғам стандартпен көзделген жеңілдетілген тәсілді қолданады және пайда болуы активтің қызмет ету мерзімі ішінде күтілетін кредиттік залалдардың (бүкіл мерзім үшін күтілетін кредиттік залал немесе бүкіл мерзім үшін ККЗ) негізінде ККЗ арналған резервті есептейді. Қоғам кредиттік залалдар пайда болудың өзінің бұрынғы тәжірибесіне сүйене отырып, қарыз алушыларға тән болжамды факторлар мен жалпы экономикалық жағдайларды есепке алумен түзетілген бағалау резервтері матрицасын қолданды.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

24. Тәуекелдерді басқару саясаты (жалғасы)**Кредиттік тәуекел (жалғасы)***Дефолтты анықтау*

Егер жекелеген келісімдерде көрсетілген қажетті күндізгі төлемдер операциялық күн жабылған сәтте жасалмаса, Компания банктердегі қаражатқа қатысты дефолт орын алды деп есептейді және оны жою бойынша шұғыл шаралар қабылдайды.

Қазынашылық және банкаралық қатынастар

Компанияның қазынашылық қатынастары қаржылық қызмет көрсету ұйымдары, банктер, брокер-дилерлер, биржалар және клирингтік ұйымдар сияқты контрагенттермен қатынастарды қамтиды. Мұндай қатынастарды бағалау үшін Қоғамның Тәуекелдерді басқару бөлімі қаржылық есептілік сияқты жалпыға қолжетімді ақпаратты және сыртқы рейтингтер сияқты басқа сыртқы көздерден алынған деректерді талдайды.

Компания кредиттік рейтингтің келесі деңгейлерін қолданады:

Кредиттік рейтинг	PD, көрсеткіштің үлес салмағына негізделген
AAA AA- дейінгі	0,20 %
A+ до A-	0,50 %
BBB+ BBB- дейінгі	2,50 %
BB+ BB- дейінгі	10,00 %
B+ B- дейінгі	25,00 %
CCC+ CCC- дейінгі	50,00 %
CC C дейінгі	70,00 %
D/ рейтингтік шолу	100,00 %

Кредиттік тәуекелге ең көп ұшырағыштық

Қаржылық жағдай туралы есептегі баптардың теңгерімдік құны, оның ішінде туынды құралдар, неттинг туралы бас келісімдерді және қамтамасыз ету ұсыну туралы келісімдерді пайдаланудан туындайтын тәуекелді азайтудың әсерін есепке алусыз, сол баптар бойынша кредиттік тәуекелге ең үлкен мөлшерін барынша дәл көрсетеді.

Әділ құны бойынша көрсетілетін қаржы құралдары үшін олардың теңгерімдік құны кредиттік тәуекелдің ағымдағы мөлшерін, бірақ болашақта құнның өзгеруінен туындауы мүмкін тәуекелді ең үлкен мөлшерін емес білдіреді.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

24. Тәуекелдерді басқару саясаты (жалғасы)

Кредиттік тәуекелге ең көп ұшырағыштық (жалғасы)

Бұдан әрі Қоғамның қаржы активтерін кредиттік рейтингтер бойынша жіктеу берілген.

	AA-/A+	BBB	BBB-	<BBB-	Кредиттік рейтинг берілмеген	Жиыны
2023 жылғы 31 желтоқсан						
Қолма-қол қаражатты қоспағанда, ақшалай қаражат және оның баламалары	-	-	51 522 163	41 096	-	51 563 259
Кері РЕПО операциялары	-	-	-	-	11 588 365	11 588 365
Инвестициялық бағалы қағаздар	-	-	2 512 610	-	-	2 512 610
Басқа қаржылық активтер	-	-	-	-	263 982	263 982
Жиыны	51 522 163		2 512 610	41 096	11 852 347	65 928 216
2022 жылғы 31 желтоқсан						
Қолма-қол қаражатты қоспағанда, ақшалай қаражат және оның баламалары	-	-	-	26 695	-	26 695
Жиыны	-	-	-	26 695	-	26 695

Өтімділік тәуекелі

Өтімділік тәуекелі – бұл қалыпты немесе күтпеген жағдайларда өтеу мерзімдері басталған кезде Қлоғам төлемдер бойынша өз міндеттемелерін орындай алмайды деген тәуекел. Бұл тәуекелді шектеу мақсатында басшылық қолданыстағы банк салымдарының ең төменгі сомасына қосымша әртүрлі қаржыландыру көздерінің қолжетімділігін қамтамасыз етті. Басшылық сонымен қатар өтімділікті ескере отырып активтерді басқаруды жүзеге асырады және болашақ ақша ағындары мен өтімділікке күнделікті мониторинг жүргізеді. Бұл үдеріс күтілетін ақша ағындарын бағалауды және қажет болған жағдайда қосымша қаржыландыруды алу үшін пайдаланылуы мүмкін жоғары сапалы қамтамасыз етуді қамтиды.

Өтімділік тәуекелін басқару

Орталық контрагенттің функцияларын орындау кезінде өтімділік тәуекелін басқару аясында Қоғам қаржы құралдарымен мәмілелер бойынша клиринг қызметін жүзеге асыру қағидаларында белгіленген құралдар мен процестерді пайдаланады.

Қоғам уақытша бос меншікті активтерін Активтерді инвестициялау саясатында (бұдан әрі – Инвестициялық саясат) белгіленген шектерге сәйкес қысқа мерзімді қаржы құралдарына орналастырды. Инвестициялық саясат сондай-ақ Қоғамның инвестициялық портфелінде өтеу мерзімі бірдей қаржы активтерінің шоғырлануынан туындайтын шығын тәуекелдерін жою мақсатында инвестициялық портфельді құрайтын инвестициялық объектілерді әртараптандыруды көздейді.

Бұл ретте инвестициялық портфельді құрайтын инвестициялық объектілерді әртараптандыру Қоғамның инвестициялық портфелінде өтеу мерзімі бірдей қаржы активтерін шоғырландыру нәтижесінде туындайтын шығын тәуекелдерін жою мақсатында жүзеге асырылады.

Клирингілік қатысушылардың міндеттемелерді орындамау тәуекелін барынша азайту мақсатында кепілдік қорлары қалыптастырылды, Қоғамда резервтік қор құрылды, оның сомалары ішкі әдістермен есептеледі.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

24. Тәуекелдерді басқару саясаты (жалғасы)

Нарықтық тәуекел

Нарықтық тәуекел – Қоғам ұшырайтын нарық параметрлерінің өзгерістері, соның ішінде пайыздық мөлшерлемелердің, шетел валютасының айырбас бағамдарының, қаржы құралдарының бағалары өзгеруі салдарынан, сондай-ақ жайғасымдарды, оның ішінде орталық контрагентпен режимдерде жасалатын мәмілелер бойынша клирингілік қатысушылардың ашық жайғасымдарын жоюға кететін шығындар себебінен нарықтық өтімділіктің төмен болуы салдарынан залалдар пайда болу тәуекелі.

Орталық контрагент нарықтық тәуекелді басқару үшін қаржы құралдарының тәуекелдік параметрлерін анықтау жүйесі, белгілі бір биржалық нарықтарда клирингілік қатысушылардың жайғасымдарын ашу лимиттері, жартылай қамтамасыз етумен клирингілік қатысушылар үшін қамтамасыз етудің жеткіліктілігін/маржалық қамтамасыз етуді бақылау, толық жабылумен клирингілік қатысушылар үшін туындайтын міндеттемелердің толық жабылуын бақылау, қамтамасыз ету құнын/маржалық қамтамасыз етуді және жартылай қамтамасыз етумен клирингілік қатысушылардың нетто жайғасымдарын қайта бағалау, жартылай қамтамасыз етумен мәмілелерге рұқсат беру үшін қаржы құралына талаптарды белгілеу сияқты тәуекелдерді басқару жүйесінің элементтерін пайдаланады.

Валюталық тәуекел

Валюталық тәуекел – валюта айырбас бағамының өзгеруіне байланысты қаржы құралы құнының өзгеру тәуекелі. Қоғамның қаржылық жағдайы мен ақша ағындары валюта айырбас бағамдарының ауытқуына ұшырайды

Төмендегі кестеде 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Қоғамның монетарлық активтер мен міндеттемелер бойынша елеулі жайғасымдары бар валюталар көрсетілген. Жүргізілген талдау теңгеге қатысты айырбас бағамдарының ықтимал өзгеруінің жиынтық табыс туралы бірлестірілген есепке әсерін есептеуден тұрады (әділ құны валюта бағамы өзгеруіне сезімтал, саудалық емес монетарлық активтер мен міндеттемелердің бар болуына байланысты). Меншікті капиталға әсер жиынтық табыс туралы бірлестірілген есептегі әсерден айырмашылығы жоқ. Кестедегі теріс сомалар жиынтық табыс немесе меншікті капитал туралы бірлестірілген есептегі ықтимал таза төмендеуді көрсетеді, ал оң сомалар әлеуетті таза өсуді көрсетеді.

	2023 жыл		2022 жыл	
	Валюта бағамының өзгеруі, %	Салық салуға дейінгі кіріске әсер етуі	Валюта бағамының өзгеруі, %	Салық салуға дейінгі кіріске әсер етуі
Валюта				
АҚШ доллары	12% (14%)	6.161.617 (-7.188.553)	12% (14%)	- -

Операциялық тәуекел

Операциялық тәуекел — жүйенің істен шығуы, қызметкерлердің қателіктері, алаяқтық немесе сыртқы оқиғалар салдарынан туындайтын тәуекел. Бақылау жүйесі қызметін тоқтатқан кезде, операциялық тәуекелдер беделге залал келтіруі, құқықтық салдарының болуы немесе қаржылық шығындарға әкеліп соқтыруы мүмкін. Қоғам барлық операциялық тәуекелдер жойылды деген болжам жасай алмайды, бірақ бақылау жүйесінің көмегімен және әлеуетті тәуекелдерді қадағалау мен тиісті реакциялар арқылы биржа мұндай тәуекелдерді басқара алады. Бақылау жүйесі міндеттерді, кіру құқығын тиімді бөлуді, бекіту және салыстыру процедураларын, қызметкерлерді оқытуды, сондай-ақ бағалау процедураларын қарастырады. Тәуекелдерге мониторинг жасауды тәуекелдерді басқару бөлімшесі жүзеге асырады. Қоғамның үздіксіз қызметін қамтамасыз ету үшін қызметтің үздіксіздігін және қалпына келтірілуін қамтамасыз ету саясаттары мен рәсімдері әзірленген.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

25. Әділ құнды бағалау**Әділ құнның иерархиясы**

Қоғам әділ құнды анықтаудың және бағалау үлгісіне қарай ол туралы ақпаратты ашып көрсетудің келесі иерархиясын пайдаланады:

- ▶ 1-деңгей: тиісті активтер немесе міндеттемелер үшін белсенді нарықтардағы баға белгілеулер (түзетілмеген).
- ▶ 2-деңгей: есепте көрсетілген әділ құнға айтарлықтай әсер ететін барлық бастапқы деректер тікелей немесе жанама бақыланатын болып табылатын басқа үлгілер.
- ▶ 3-деңгей: есепте көрсетілген әділ құнға айтарлықтай әсер ететін барлық бастапқы деректер нарықта бақыланатын болып табылатын үлгілер.

Әділ құн туралы ақпаратты ашып көрсету мақсатында Қоғам активтің немесе міндеттеменің табиғаты, сипаттамалары және тәуекелдері негізінде активтер мен міндеттемелердің жіктелуін, сондай-ақ әділ құн иерархиясындағы деңгейін анықтады.

*Бастапқы деректерді қолданумен
әділ құнын бағалау*

Әділ құны бағалау							Танылмаған пайда/ (залал)
2023 жылғы 31 желтоқсан	Бағалау күні	1-деңгей	2-деңгей	3-деңгей	Жиыны	Әділ құны	
Әділ құны ашылатын активтер							
	2023 жылғы 31 желтоқсан	2 512 610	-	-	2 512 610	2 513 343	-734
Инвестициялық бағалы қағаздар							

2022 жылы әділ құны ашып көрсетуге жататын активтер болмады.

Бағалау және болжау модельдері

Төменде солардың көмегімен қаржылық есеп берушілікте әділ құны бойынша көрсетілетін активтер мен міндеттемелердің әділ құны айқындалған модельдер мен жорамалдар, сондай-ақ әділ құны ашылып көрсетілмейтін, қаржылық жағдай туралы есепте әділ құны бойынша бағаланбайтын баптар сипатталған.

Әділ құны шамамен баланстың құнына тең болатын активтер

Өтімді болып табылатын немесе өтеу мерзімі қысқа қаржы активтері мен қаржылық міндеттемелер жағдайында, олардың әділ құны шамамен баланстық құнына тең болуы мүмкін. Бұл жорамал талап еткенге дейінгі салымдарға, өтеу мерзімі белгіленбеген жинақ шоттарына да қолданылады.

Амортизацияланған құн бойынша ескерілетін қаржы активтері мен қаржылық міндеттемелер

Бағасы белгіленетін облигациялардың әділ құны есепті күнге баға белгілеуге негізделеді. Бағасы белгіленбейтін құралдардың, кредиттік ұйымдардағы қаражаттың, клирингке қатысушылар қаражатының, басқа да қаржы активтері мен міндеттемелердің әділ құны осы секілді шарттар, несиелік тәуекелдер мен өтеу мерзімі бойынша болашақ ақша қаражаттарының ағынын дисконттау арқылы бағаланады.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

26. Қаржы құралдарын өзара есепке алу

Төмендегі кестелерде қаржылық жағдай туралы жекелеген есепте қаржылық міндеттемелерге қарсы өзара есепке алынған қаржылық активтер, сондай-ақ қаржылық жағдай туралы бірлестірілген есепте өзара есеп алуға әкелмейтін, заңды қорғаумен қамтамасыз етілген неттинг туралы бас келісімдердің және ұксас келісімдердің (ISDA, RISDA және ұксас) салдары ұсынылған:

	Қаржылық жағдай туралы бірлестірілген есепте ұсынылған қаржылық активтердің таза мөлшері	Қаржылық жағдай туралы бірлестірілген есепте ұсынылған қаржылық міндеттемелер- дің таза мөлшері	Өзара есепке алынуы қаржылық жағдай туралы бірлестірілген есепте көрсетілмеген байланысты сомалар		Таза сома
			Қаржы құралдары	Алынған ақшалай қамтамасыз ету	
2023 жылғы 31 желтоқсанда					
Қаржылық активтер					
Орталық контрагенттің қаржылық активтері	2 877 258 922	-	-	-	-
Жиыны	2 877 258 922				
Қаржы міндеттемелері					
Орталық контрагенттің қаржылық міндеттемелері	-	2 877 258 922	-	-	-
Жиыны	-	2 877 258 922	-	-	

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

27. Активтер мен міндеттемелерді өтеу мерзімін талдау

Төмендегі кестеде күтілетін өтеу мерзімдері бойынша активтер мен міндеттемелер ұсынылған:

	2023 жылғы 31 желтоқсан			2022 жылғы 31 желтоқсан		
	Бір жылдың ішінде	Бір жылдан астам	Жиыны	Бір жылдың ішінде	Бір жылдан астам	Жиыны
Ақшалай қаражат және оның баламалары	51 563 259	-	51 563 259	188 622	-	188 622
«кері РЕПО» операциялары	11 588 365	-	11 588 365	-	-	-
Инвестициялық бағалы қағаздар	2 512 610	-	2 512 610	-	-	-
Ағымдағы корпоративтік табыс салығы бойынша активтер	1 567	-	1 567	-	-	-
Негізгі құралдар	-	154	154	-	141	141
Материалдық емес активтер	-	288	288	-	55	55
Кейінге қалдырылған салық активтері	-	1 299	1 299	-	968	968
Берілген аванстар	1 834	-	1 834	4	-	4
Өзге активтер	279 710	-	279 710	162	-	162
Жиыны	65 947 345	1 741	65 949 086	188 788	1 164	189 952
Клирингілік қатысушылардың қаражаты	63 242 545	-	63 242 545	-	-	-
Орталық контрагенттің қаржылық міндеттемелері	183 442	-	183 442	-	-	-
Алынған аванстар	406	-	406	2 298	-	2 298
Өзге міндеттемелер	20 712	-	20 712	2 874	-	2 874
Жиыны	63 447 105	-	63 447 105	5 172	-	5 172
Таза позиция	2 500 240	1 741	2 501 981	183 616	1 164	184 780

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

28. Байланысты тараптармен операциялар

«Байланысты тараптар туралы ақпаратты ашып көрсету» 24 ХҚЕС (IAS) сәйкес тараптардың бірі басқа тараптың операциялық және қаржылық шешімдерін бақылау немесе оларға елеулі ықпал ету мүмкіндігі бар тараптар байланысты болып саналады. Тараптар байланысты болып табылады ма екенін шешкен кезде тараптардың құқықтық нысаны ғана емес, олардың қатынастарының мазмұны ескеріледі.

Байланысты тараптар байланысты емес тараптар арасында жасала алмайтын мәмілелер жасай алады. Мұндай мәмілелердің бағалары мен талаптары байланысты емес тараптар арасындағы мәмілелердің бағасы мен талаптарынан өзгеше болуы мүмкін.

Қоғам мен басқа байланысты тараптар арасындағы операциялар туралы толық мәліметтер төменде ашылған:

2023 жылғы 31 желтоқсан			2022 жылғы 31 желтоқсан		
Бас ұйым	Басқа байланысты тараптар	Негізгі басқару- шылық персонал	Бас ұйым	Басқа байланысты тараптар	Негізгі басқару- шылық персонал

Ақшалай қаражат және оның баламалары	-	51 640 555	-	-	-
Алынған аванстар	-	(2 302)	-	-	-
Өзге міндеттемелер	-	(2 302)	-	(46)	-

2023 жылғы 31 желтоқсанда және 2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылдарға арналған жиынтық кіріс туралы есепте байланысты тараптармен жасалған операциялар бойынша туындаған келесі сомалар көрсетілген.

31 желтоқсанда аяқталған жылға					
2023 жылғы			2022 жылғы		
Бас ұйым	Басқа байланысты тараптар	Негізгі басқару- шылық персонал	Бас ұйым	Басқа байланысты тараптар	Негізгі басқару- шылық персонал
Комиссиялық кірістер	-	-	137	130	-
Өзге кірістер	-	-	14 956	-	-
Операциялық шығыстар	(139 163)	(9 451)	-	-	-

Негізгі басқарушы персонал мүшелеріне сыйақы төменде берілген.

	2023 жыл	2022 жыл
Атқарушы орган мүшелерінің сыйақылары	69 623	5 741
Басқару органының сыйақылары	2 200	-
Өзге лауазымды тұлғалар	596	4 012
Жиыны	72 419	9 753

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)**29. Есепті күннен кейінгі оқиғалар**

Биржаның 2022–2024 жылдарға арналған даму стратегиясына сәйкес, 2024 жылы Биржа клиринг қызметі мен орталық контрагент функцияларын «KASE клиринг орталығы» АҚ-на беру бойынша жұмысын жалғастыруда

2024 жылы Биржаның валюта нарығы мен деривативтер нарығының клиринг қызметтерін Клиринг орталығына беру жоспарлануда. Сонымен қатар, клиринг қызметінің озық әлемдік тәжірибеге сәйкестігіне қол жеткізу, салалық және операциялық сертификаттар мен рейтингтер алу бойынша жұмыс жалғасады.

2024 жылдың қаңтарынан бастап теңге бағамының тұрақты нығаюы байқалды. 2024 жылдың бірінші тоқсанының қорытындысы бойынша қазақстандық теңгенің АҚШ долларына қатысты бағамы 1,7%-ға нығайып, бір АҚШ доллары үшін 446,78 теңгені құрады.

2024 жылдың сәуірінде ҚРҰБ базалық мөлшерлемені жылдық 14,75% деңгейінде бекітті. 2024 жылы базалық мөлшерлеме 100 базистік тармаққа жылдық 15,75%-дан 14,75%-ға дейін төмендетілді, қайта қарау қаңтар және ақпан айларында жүргізілді.

2024 жылдың наурызында жылдық инфляция 9,1%-ға дейін бәсеңдеді. 2024 жылдың ақпан және наурыз айларында жылдық инфляцияның төмендеуі баяу қарқынмен жалғасты. Инфляцияның төмендеуіне қалыпты ақша-несие саясаты және астықтың әлемдік бағасының төмендеуі ықпал етуде.

2024 жылдың қаңтар-ақпан айларында Қазақстан экономикасы 4,2%-ға өсті. Экономикалық белсенділіктің күшті өсуі барлық салаларда дерлік ішкі және сыртқы сұраныспен қамтамасыз етілген.